

5140

25
JULI VALLMITJANA

LA GRAN DIADEMA

COMEDIA EN TRES ACTES

20

LA GRAN DIADEMA

JULI VALLMITJANA

LA GRAN DIADEMA

COMEDIA EN TRES ACTES

REPRESENTADA PER PRIMERA VEGADA EN EL TEATRE DEL BOSCH
EL DIA 14 D'OCTUBRE DE 1915 PER LA COMPANYYÁ
DE L'ENRIC GIMÉNEZ

LLIBRERÍA ESPANYOLA

Rambla del Mig, 20.—BARCELONA

NOTA IMPORTANT

Ningú podrà reestrenar aquesta obra sense permís especial del séu autor.

ACTE PRIMER

ESCENA PRIMERA

SENYOR PAU I SENYOR VICENS

SENYOR VICENS. (*Acondueix papers de pedreria dintre un mocador blau.*) Es a dir que no li convé res del que li he ensenyat?

SENYOR PAU. (*Darrera el taulell.*) Com vol que compri si no venc res, però allò que's diu res.

SENYOR VICENS. Tothom s'esclama del mateix... No sé com dintre vaig tenir l'acudit de ficar-me en aquest negoci.

SENYOR PAU. I tal!

SENYOR VICENS. Res: per afició a les pedres i moltes vegades lo que's comença per afició s'ha d'acabar per obligació.

SENYOR PAU. Què diu?

SENYOR VICENS. Tal com ho sent, sí senyor, és la pura veritat... Vostè ja deu saber, perquè ho sab tothom, que jo havia estat *tal cual* de fortuna?

SENYOR PAU. Això és el que sempre he sentit dir.

SENYOR VICENS. Doncs no l'han enganyat. No's recorda d'aquella afició a les esmeragdes?

SENYOR PAU. Ja ho crec, no fa pas tants anys.

SENYOR VICENS. Doncs, bé; jo vareig ésser el que'n vareig tindre més. No hi havia pedra de color que jo no la comprés o fes un canvi per altres pedres... Varen anar baixant les pedres de color i jo em vareig descuidar de vendre-les, fins que'm vareig tro-

bar sense cap esmeragda i sense cap diner.

SENYOR PAU.

Si que va fer un mal negoci!

SENYOR VICENS.

Què vol fer-hi, són aficions i n'he tingudes de tota mena sense fer cap mal a ningú. He volgut inventar el moviment continuu, un aparell per descobrir quan se calava foc en una casa, un altre que avisava quan hi entraven lladres... Fins he tingut una col·lecció de figures de cera... que aquestes sí que varen ésser la meva ruïna. I no dic l'afició dels versos perquè això és ja com una devoció. ¡Ah! (*Entristit*) si jo li llegís els versos que vareig dedicar a la meva torre quan me la vareig tenir de vendre!... Cregui'm, senyor Pau, que fan saltar les llàgrimes al cor més empedreit. I jo tampoc puc pensar-hi i la pobre de la meva esposa no hi ha dia que no plori per lo mateix.

SENYOR PAU.

Què vol fer-hi... Les coses del món canvien.

ESCENA II

DITS I L'APRENENT

APRENENT.

(*Surt de l'interior.*) Senyor Pau, vol que vagi a casa el clavador?

SENYOR PAU.

(*Surt de darrera el taulell.*) Sí, noi, ves-hi desseguida. Recomana li per l'amor de Déu que enllesteixi, diga-li que és per a un casament, que demani lo que vulgui però que ho tingui llest per avui, no't cansis de pregar-li, plora si és precís.

APRENENT.

(*Al senyor Vicens.*) Escolti, senyor Vicens; em vol comprar un safir?

- SENYOR VICENS. A veure'l.
- SENYOR PAU. Deixa estar al senyor Vicens i ves a casa el clavador.
- APRENENT. Es que pot-ser farem algun negoci. (*Li dóna un paper embolicat.*) Tingui.
- SENYOR VICENS. On vas amb això?
- APRENENT. Ai... ai... que no li convé? Es vidre de ampolla de *graciosa*.
- SENYOR PAU. (*Enfadat.*) Ves a casa el clavador si't dóna la gana.
- APRENENT. Ara hi vaig. (*Mutis mandrosament. El senyor Pau passa, tanca la porta i s'entorna cap al taulell.*)

ESCENA III

DITS I DUGUES COMPRADORES

- SENYOR VICENS. Tothom se'n burla de mi!
- SENYOR PAU. Que no veu que aquest xicot és un desvergonyit? No sé com li dóna conversa.
- SENYOR VICENS. No; si no és ell; és el concepte que'n tenen de mi.
- COMPRADORA 1.ª (*Junt amb la segona.*) Amb permís.
- ID. 2.ª (*Al senyor Vicens.*) Es vostè l'amo?
- SENYOR PAU. Que se'ls hi ofería? Seguin, seguin.
- SENYOR VICENS. Estiguin bons.
- SENYOR PAU. Salut, senyor Vicens. (*El senyor Vicens s'arregla la capa, agafa el mocador i bufant com sempre fa mutis per el carrer.*)
- COMPRADORA 1.ª A veure si farem fira.
- SENYOR PAU. Vostès diràn.
- COMPRADORA 1.ª (*Intenta treure's un anell del dit i li costa molt. Es posa el dit a la boca per mullarlo de saliva.*) Caram que'm costa; ni mullant-lo vol sortir.
- COMPRADORA 2.ª A veure si't faràs mal.
- SENYOR PAU. (*Ajudant-la.*) Aixís, dóna.

- COMPRADORA 1.ª Ai, sembla que'm vulgui venir un cobri-
ment de cor.
- SENYOR PAU. Veu, dòna, ja està.
- COMPRADORA 1.ª Cregui'm que fins he suat. Veiam miris-
se'l aquest anell. (*El senyor Pau aixu-
gant-se les mans amb un mocador es mira
l'anell.*) Ja se'l pot mirar, ja, és d'or.
- SENYOR PAU. Vol dir?
- COMPRADORA 1.ª I ara? No fa poc temps que'l tinc. Es un
record de la meva avia. Vostè digui'm el
que li sembla.
- SENYOR PAU. (*Mira i remira.*) No sé què dir-li.
- COMPRADORA 1.ª Ai, ai; aquesta sí que és bona. No sab què
dir-me? Si vostè que és argenter no ho
sab!
- COMPRADORA 2.ª (*Neguitosa.*) Anem, anem, que'ns hem
equivocat.
- SENYOR PAU. Però si jo no sé el que haig de dir.
- COMPRADORA 1.ª Si és bona; quan val; lo que vostè me'n
donaria, si podríem fer un canvi. No sé
com explicar-li més.
- SENYOR PAU. Ara ens entendrem.
- COMPRADORA 2.ª Anem, dòna.
- SENYOR PAU. (*Agafa la pedra de toc i frega una mica.*)
Ara li diré.
- COMPRADORA 1.ª (*Esverada.*) Què me li fa a l'anell? No
me l'espatlli. Miri que és un record de
familia.
- SENYOR PAU. No tingui por, dòna. Miro si és or de llei.
- COMPRADORA 2.ª Anem-se'n, creu-me; te'l farà mal-bé.
- SENYOR PAU. No hi ha el més petit senyal. (*Petita
pausa.*) Sí, és d'or.
- COMPRADORA 1.ª Que era d'or ja ho sabia; ja li havia dit,
home. No li he dit que feia molt temps
que'l tenia? I a mi no m'ha agradat mai
portar res fals... Be, digui'm, veiam:
quan li sembla que val? Quan ne daria
vostè?

ESCENA IV

DITS I L'APRENENT

- APRENENT. (*Entra com si no hi hagués gent.*) Diu el clavador que si no es pot esperar li tornarà la feina tal com està; que no li vagi amb presses que ell també s'ha d'esperar per cobrar la factura.
- SENYOR PAU. (*Denota la seva confusió i avergonyiment.*) Ves, ves allà dintre. (*Mutis de l'aprenent a l'interior.*)
- COMPRADORA 2.ª Què't sembla? Has sentit el que li ha dit aquest noi? Val més que'ns en anem.
- SENYOR PAU. (*Confós encara.*) Sab quan val...? Unes... trenta pessetes.
- COMPRADORA 1.ª Què diu ara? No'm faci riure?. No se l'ha mirat, on va a parar! Sis duros d'un anell aixís! Si l'or sol ja val més.
- SENYOR PAU. Si total pesa dos argensos.
- COMPRADORA 1.ª I a mi que m'explica dels argensos.
- ID. 2.ª Veus, ja t'ho deia. Hi ha cases que amb l'aspecte solament ja't diuen: no hi entris.

ESCENA V

DITS, UN COMPRADOR I L'APRENENT

- COMPRADOR. (*Des de'l portal amb tò enfadat.*) Que no està encara?
- SENYOR PAU. Es qüestió d'un moment. (*Passa al mig.*)
- COMPRADOR. Es que ja he fet masses viatges!
- SENYOR PAU. (*Ben humil.*) Segui, no s'incomodi.
- COMPRADORA 2.ª Em sembla que aquest senyor hi entén tant com jo. (*Dretes les dugues.*)
- SENYOR PAU. No sé que dir-li no se'n pot dar més; és el que val.
- COMPRADOR. Si per cas no està al menys parli clar; no'm faci anar i venir tantes vegades.

- SENYOR PAU. Sí, senyor; ja està. Es a casa la brunyidora. Cregui'm que si jo quedo malament és perquè els demés no'm cumploixen.
- APRENENT. (*Surt de l'interior.*) Senyor Pau, en Felip diu que no té or.
- SENYOR PAU. Apa, ves, ja vinc.
- APRENENT. (*Amb insistència insolenta.*) Oh és que no pot fer res. (*Mutis.*)
- COMPRADORA 1.ª (*Amb sorna.*) Que'n farà poca de parroquia.
- ID. 2.ª (*Amb insolència.*) Es deu pensar que venim de fòra.
- SENYOR PAU. (*Dirigint-se on se suposa que hi ha el taller.*) Com estàn aquells set dolors? Digui'm si n'hi ha per gaire.
- COMPRADOR. De segur que encara els han de començar.
- SENYOR PAU. (*Nerviosíssim.*) No senyor, no; no s'enfadi. Desseguida estaràn.
- COMPRADORA 1.ª Ai quina casa.
- ID. 2.ª Si amb l'aspecte ja's veu, ja t'ho deia. Anem a l'altra botiga de més avall, veïam si també ens veuràn venir. (*Mutis les dugues.*)
- SENYOR PAU. (*Veient l'impaciència del comprador.*) No s'amoïni, devegades un queda malament ben contra la seva voluntat.
- COMPRADOR. I jo per culpa de vostè faré un paper ben trist.
- SENYOR PAU. Dispensi'm un moment, entraré allí dintre a veure com està.
- COMPRADOR. Es que no puc esperar-me.
- SENYOR PAU. Segui, desseguida surto.

ESCENA VI

SENYOR PAU, EL COMPRADOR I UN HOME

El comprador passeja amunt i avall neguitós i després d'una petita pausa s'asseu prop del taulell i llegeix un diari que troba.

UN HOME.

(Entra amb certa violència i es dirigeix al comprador.) Faci el favor de dir-me si aquest duro és bò. *(El comprador no respon i ni sols se'l mira.)* Que m'ho vol dir o no? Si és que no hi entén ja li està be aquest paper. *(El comprador no respon.)* Em sembla que una pregunta mereix una resposta.

COMPRADOR.

(Amb despreci.) I a mi que m'explica. No sóc l'amo jo.

UN HOME.

Doncs si no serveix que no li tinguin aquí. Que's pensa que perque vaig amb brusa que'ls meus diners no són tan bons com els del primer senyor? Ara ni ganes de que se'l miri; pot-ser me'l canviaria. Amb la cara ja diu qui és.

COMPRADOR.

Bé, no insulteu, sentiul! O si no us ho diré d'altra manera. Apa, apa, aneu.

UN HOME.

A mi ja m'ho pot dir com vulgui, ho sent? Ximple!... Surti al carrer, beneit... milocal!

COMPRADOR.

Vaja, aneu. Em sembla que de bon matí ja us ha pujat al cap.

UN HOME.

Ai, recristinal! A mi cap fill de mare m'ha tractat de borrarxo. No sé com no li desfaig la cara.

COMPRADOR.

Tingueu compte amb lo que dieu, sentiul?

UN HOME.

(Prop de la porta ja.) I vos apreneu de

- modos. Mala negada... Però afòra ens veurem les cares.
- COMPRADOR. Vaja, aneu... aneu.
- UN HOME. Sí que me'n vaig, però una hora o altra surtireu. (*Mutis.*)
- COMPRADOR. Aneu en hora mala! (*Pausa. Descriu la seva contrarietat.*)
- SENYOR PAU. (*Surt del taller.*) S'haurà de molestar una mica més. Me sab molt greu, però no estarà fins a la tarda.
- COMPRADOR. (*Indignat.*) Vostè és un poca paraula! Vostè no ha conegut mai la formalitat! Mai més de la vida hi tornaré a posar els peus en aquesta casa.
- SENYOR PAU. Per l'amor de Déu no s'enfadi... jo he fet lo que he pogut.
- COMPRADOR. Vostè lo que ha fet és posar-me en ridícol. Com me presento jo sense els dolors?
- SENYOR PAU. Cregui'm, a la tarda els tindrà.
- COMPRADOR. Ja se'ls pot confitar, que hi han mil argenters que a mans besades me'ls faràn.

ESCENA VII

DITS I SENYORA SIBINA

- SIBINA (*Entra per la porta del carrer mirant a fòra amb insistència.*) Ai, senyor Pau, aquí fòra hi ha un home que mira molt cap aquí dintre. Té un mal aspecte! (*Tots miren enfòra*)
- COMPRADOR. (*Esverat.*) No més me faltava això que al sortir aquest me busqués raons, me mogui un escàndol o em clavi una garrotada.
- SENYOR PAU. Què diu?

- COMPRADOR. Vet-aquí què hi he vingut a buscar! Maleit siga el dia que hi vaig posar els peus en aquesta casa!
- SENYOR PAU. Ara sí que no sé de què'm parla.
- SIBINA. Me fa por aquest homenet. (*Mutis per l'interior.*)
- COMPRADOR. Com surto jo? Ho veu? Per culpa de vostè! (*Al senyor Pau.*)
- SENYOR PAU. Déu meu! Déu meu! Si no sé perquè me ho diu.
- COMPRADOR. Sí, senyor. Per culpa de vostè. Mentres era allí dintre ha entrat i m'ha dit mil pestes.
- SENYOR PAU. Però que hi tinc que veure jo amb els assumptes de vostè? (*Surt.*)
- COMPRADOR. Encara'm tractarà de ximple. No'n tinc cap d'assumpte jo.
- SIBINA. (*Torna a sortir i mira al carrer.*) ¡Ai, no surti sol si l'espera a vostè! Si de cas el farem acompanyar per el noi.
- COMPRADOR. No necessito que m'acompanyi ningú.
(*Amb demostracions de por fa mutis. Tant bon punt se suposa al carrer se senten crits, un gran esvalot i un cop de bastó trenca els vidres de la vidriera que dona al carrer.*)
- SENYOR PAU. (*Des de'l llindar.*) Què és això?
- SIBINA. Vaja una manera de pegar.
- SENYOR PAU. Aquest ha estat. (*Mutis.*)

ESCENA VIII

APRENENT, SENYOR FRANCISCO, SIBINA I SENYOR PAU

- APRENENT. Què hi ha, senyora Sibina?
- SIBINA. Ai, el cap me roda.
- FRANCISCO. (*Ve esparverat.*) Bé, però què hi ha?

- SIBINA. No ho sé: garrotades i aquest vidre trencat.
- SENYOR PAU. (*Entra acalorat.*) Vaia uns cops de dar.
- SIBINA. Però què ha sigut?
- SENYOR PAU. Crec que ha vingut per qüestió d'un duro.
- FRANCISCO. Sab què és això?
- SENYOR PAU. Què sé jo.
- FRANCISCO. Deutes.
- SIBINA. Si li arriba a entregar els dolors!
- APRENENT. Hi vaig. (*Mutis cap al carrer.*)
- SENYOR PAU. Tu, xicot, vina aquí. (*Aclaparat.*) ¡Déu meu!
- SIBINA. Mireu que no's pot fiar de ningú.
- SENYOR PAU. Déu meu, quines coses passo... Això no és viure, això és rabiar, sofrir. Què he fet jo per tenir tanta desgracia?
- SIBINA. Es massa hò. Per això li passen tantes coses. Sembla que la gent el tingui estamordit. Imposi's!
- FRANCISCO. La senyora Sibina té raó... s'ha d'imposar una mica.
- SENYOR PAU. Com vol que m'imposi si no puc. Vostès creuen que jo no tinc una força de caràcter com el primer que pugui haver-hi? Doncs la tinc, però em falta lo principal: els diners... Em puc anar a imposar al que li dec una factura! Creguin-me, me veig molt perdut!
- SIBINA. No's desesperi. Després d'un temps ne ve un altre.
- SENYOR PAU. Sí; després del no tenir, ve la miseria.
- SIBINA. No's deixi abatre.
- FRANCISCO. No s'ha d'aturdir.
- SENYOR PAU. Són els demés que m'aturdeixen. Jo faig tot quan puc per a atendre als parroquians. Davant de la por de perdre la poca feina que tinc, tot just giro els di-

ners. Per això que per més que treballi no puc aixecar el cap. Per mi que la decència i els diners estàn renyits... S'ha de robar, s'han de pendre...

SIBINA.

Jesús, María, Josep! No digui això!

FRANCISCO.

Oh! i no hi ha gens d'or.

SENYOR PAU.

Fongui la llimalla. (*La senyora Sibina va entrant i surtint de la habitació.*)

FRANCISCO.

Ja la vàrem fondre.

SENYOR PAU.

Doncs no sé què dir-li... no hi puc enviar a ningú.

FRANCISCO.

Jo ho dic perque no sabem què fer.

SENYOR PAU.

Doncs fumin, passegint-se, facin lo que vulguin.

ESCENA IX

DITS I SENYOR VICENS

SENYOR VICENS. (*Entra esverat amb la capa caiguda i esbufegant com sempre.*) Ja torno a ésser aquí. Ai, Déu meu! Senyor Pau, tot jo tremolo, no sé què'm passa. He perdut un paper d'esmeragdes. Oh i el cas és que no és meu! Vegi si me l'he deixat aquí.

SENYOR PAU.

Aquí no he vist res.

SENYOR VICENS.

Bé, bé; no s'amoïni. Aniré a casa. Com que perdo tant la memoria... (*Mutis.*)

ESCENA X

SENYORA SIBINA, SENYOR PAU I DON RAMÓN

SIBINA.

(*Des del llindar de la porta interior.*) Què tenia el senyor Vicens?

- SENYOR PAU. Ha perdut un paper d'esmeragdes. Es creia que se l'havía deixat aquí.
- DON RAMÓN. Bon dia. (*Sibina es retira.*)
- SENYOR PAU. (*Amb aparenta alegria.*) Què diu de bò, don Ramón.
- DON RAMÓN. Estic molt disgustat amb la feina que m'ha remès.
- SENYOR PAU. Què diu ara?
- DON RAMÓN. Que no'm serveix, pesa massa, són mal deixats: són cars, vet'ho-aquí.
- SENYOR PAU. Són al preu que vàrem quedar.
- DON RAMÓN. Ho sento però jo no podria dar-li sortida de cap mena. Amb això ja pot enviar-les a buscar quan vulgui.
- SENYOR PAU. Però, don Ramón, no sigui aixís; són com la mostra.
- DON RAMÓN. Bé, tot lo que vulgui. Pesen més. Vàrem quedar que després els pesaríem.
- SENYOR PAU. Si és una petita diferencia...
- DON RAMÓN. Precisament d'això vivim: d'aquestes petites diferencies.
- SENYOR PAU. Però què'n faig jo de dugues dotzenes d'arrecades?
- DON RAMÓN. Ja les vendrà aquí a la botiga, que precisament n'hem de parlar una altra estona. Això de tenir taller i vendre a la botiga no està be.
- SENYOR PAU. I què haig de vendre jo! Ni en tres anys. Oh i precisament me'n refiava d'això. Com ho faré? Quedi-se'ls, faci-ho per caritat!
- DON RAMÓN. Ah, no; en aquest preu de cap manera.
- SENYOR PAU. Posi'ls al preu que vulgui, però no me'ls torni. Si vostè sabés la meva situació!
- DON RAMÓN. Ja me la penso, ja. Però és que si ara me'ls quedo mediant una rebaixa semblarà que'l vulgui explotar.
- SENYOR PAU. No hi fa res que ho sembli.

- DON RAMÓN. Bé; no vui perjudicar a ningú. Descontim un dèu per cent de tot plegat. Li està bé?
- SENYOR PAU. Sí, senyor; com vostè vulgui.
- DON RAMÓN. Doncs a fi de mes vingui a cobrar.
- SENYOR PAU. (*Afectat.*) A fi de mes?
- DON RAMÓN. Que no'm té confiança?
- SENYOR PAU. Si, senyor, d'això no cal parlar-ne. Però és el cas... no sé com dir-li.
- DON RAMÓN. Ja l'entenc. Però a les cases hi ha d'haver serietat. Una casa sense ordre és perduda amb quatre dies. Per això és que vostès no s'entenen, per això van malament.
- SENYOR PAU. Dispensi, no s'enfadi, don Ramón. (*Senyor Pau va al taulell i Don Ramón s'hi acosta.*)
- DON RAMÓN. No m'enfado, però m'enfadaría. I anem a una altra qüestió de molta més importància. Vostè és amic meu?
- SENYOR PAU. Caram, vaia una pregunta; ja ho sab.
- DON RAMÓN. Vostè no sab res de lo que hi ha respecte a mi?
- SENYOR PAU. No, senyor. Però que hi ha alguna novetat?
- DON RAMÓN. I tal, home!... Vostè és l'únic pot-ser que ho ignora.
- SENYOR PAU. Què diu?
- DON RAMÓN. Sí, senyor. Vulgues o no me volen fer concejal.
- SENYOR PAU. Home me'n alegre.
- DON RAMÓN. Tothom se n'alegra. Volen fer neteja, volen homes honrats, volen la verdadera profilaxis administrativa.
- SENYOR PAU. Ah, sí?
- DON RAMÓN. Sí, senyor. I un cop sigui a dintre ja veurem com anirà.
- SENYOR PAU. Ja pot pensar.

- DON RAMÓN. Es lo que jo em dic: Tu t'has fet una situació, doncs ara't convé donar una mica més d'engrandiment a l'intel·ligència. Amb això com que els amics es coneixen en les ocasions, confío amb vostè.
- SENYOR PAU. Cregui'm que no he anat mai a votar, però, aquesta vegada faré tots els possibles per a poder-hi anar.
- DON RAMÓN. Això ja ho suposava, però necessito més de vostè. Serà precis que'm faci d'interventor i que s'imposi als séus treballadors, als de casa i als de fòra de casa.
- SENYOR PAU. Tot serà que'm creguin.
- DON RAMÓN. No l'han de creure. Deixi entreveure que corren el perill de perdre la feina.
- SENYOR PAU. Bé prou que'm menacen en no volguer-me-la fer.
- DON RAMÓN. Que no'ls paga?
- SENYOR PAU. A la curta o a la llarga, sí, senyor.
- DON RAMÓN. I doncs, home. Amb això ja ho sab, disposi: aquí té un amic. (*Van els dos cap a la porta.*)
- SENYOR PAU. Si pogués fer-me'l favor de...
- DON RAMÓN. (*Interrompent.*) A fi de mes pot venir a cobrar, ja ho sab; a casa els té segurs.
- SENYOR PAU. A vostè no li farà res... Si tot just som a primers de mes.
- DON RAMÓN. Ja ho sab, ja li he dit. Deixi's estar de negocis; ara'm preocupen coses de més importància. Estigui hò, senyor Pau. (*Mutis.*)
- SENYOR PAU. Però escolti... miri que... (*pausa*) Senyora Sibinal
- SIBINA. (*Desde el llindar.*) Què té, senyor?
- SENYOR PAU. Calli, dòna. Ara don Ramón no'm paga la factura i ademés vol que m'enredi amb coses d'eleccions. ¡Déu meu! Senyor Francisco.

- FRANCISCO. (*Desde dintre.*) Què mana, senyor Pau?
(*Sortint.*)
- SENYOR PAU. Ara don Ramón vol que sigui interven-
tor per que ell es presenta per concejal.
- FRANCISCO. Em vol creure? No s'emboliqui per més
coses que li prometi.
- SENYOR PAU. Al menys m'hagués pagat la factura! I
com li dic que no?
- SIBINA. D'una manera o altra. Posi's malalt.
- FRANCISCO. Això.
- SENYOR PAU. Si jo no sé fingir.
- FRANCISCO. Val més fer-ho veure que estar-ho de
debò.
- SENYOR PAU. Tot se regira contra mi.
- SIBINA. Ah, escolti. I aquelles raons què ha
sigut?
- SENYOR PAU. Què sé jo! Ja ho veu: dos es barallen i
jo haig de pagar els vidres trencats.
- FRANCISCO. Jo de vostè provaria una altra cosa: no
ésser tan honrat.
- SENYOR PAU. Sembla mentida que un home com vostè
digni semblant disbarat.
- FRANCISCO. Tot lo que vulgui; jo ho provaria.
- SIBINA. Què hauria de fer? Vostè ho diu com
aquell qui aconsella una medicina.
- SENYOR PAU. Semblen un parell de nens.
- FRANCISCO. Es que vostè està equivocat. Es creu
que éssent hò la gent s'ho creu? Ca, res
d'això. Senyor Pau la gent no més pro-
cura enganyar se els uns amb els altres.
Tothom ho sab això. I com vol que cre-
guin que vostè és l'únic. El veuen tan
serzill i està clar descobreix la pobresa
i d'això la gent ne fuig...! Bé prou que
ho sé jo! Per aquest motiu vaig haver
de plegar.
- SIBINA. Em sembla que té raó.
- SENYOR PAU. Pot-ser sí, però jo no puc canviar.

ESCENA XI

DITS I EL SENYOR VICENS

SENYOR VICENS. *(Des del llindar de la porta.)* Estigui tranquil, senyor Pau; ja he trobat el paquet. La meva senyora me l'havia canviat de lloc i cregui que he passat uns moments! Em creia que em moria del disgust.

SENYOR PAU. Jo'n tinc tanta satisfacció com vostè mateix de que s'hagi trobat.

SENYOR VICENS. Es que la meva senyora no pot veure cap pedra. S'ha fixat que d'ençà que varen entrar a casa han fugit els diners i devegades si em distrec me les tira per terra. Jo no li dic res, no vui disgustarla. Com que ja sabem el nostre destí on és! Me'n vaig a veure si tinc la sort de poguer vendre alguna cosa. Fa molts dies que no he fet res. *(Mutis.)*

SENYOR PAU. Pobre senyor Vicens! Una altra víctima com jo.

FRANCISCO. No sé si es trobaria un altre home més hò.

SENYOR PAU. Ja fóra difícil.

FRANCISCO. Per això tothom el té per un beneitó.

SIBINA. Ja té la seva mica d'arrel...

SENYOR PAU. L'arrel de la bondat!

ESCENA XII

DITS I L'APRENENT

APRENENT. *(Entra del carrer precipitant-se.)* Ja sóc aquí! Ja ho sé tot!

SENYOR PAU. Bé, què ha passat?

APRENENT. Els han dut al *cuartelillo*.

- SIBINA. Bé, però per què...?
- APRENENT. Per qüestió d'un duro.
- SENYOR PAU. D'un duro?
- APRENENT. Sí; no sé si aquell havia dat un duro fals al senyor o al revés.
- SENYOR PAU. Bé; com han quedat?
- APRENENT. Els han deixat anar però diuen que a vostè també el farán comparèixer.
- SENYOR PAU. A mi?
- APRENENT. Sí, el municipal d'aquí al carrer m'ho ha dit.
- SIBINA. Ves, ves allà dintre, tavalot. Ni menys sab res. No'n faci cas d'aquest bordegàs.
- APRENENT. (*Rondinant fa mutis al interior.*) Sí, senyora que ho sé.
- SENYOR PAU. Veiam que serà.
- FRANCISCO. No's capfiqui. Que vol que sigui.

ESCENA XIII

COMPRADOR SEGÓN I COMPRADORA TERCERA

- COMPRADOR 2.^{ón} Ja'ns té aquí.
- COMPRADORA 3.ª Que ja ho té fet? (*Mutis de Sibina i Francisco.*)
- SENYOR PAU. Sí, senyors, sí; ja està.
- COMPRADOR 2.^{ón} Veiam com ha quedat.
- SENYOR PAU. (*Oferint los cadires.*) Seguin si són servits, seguin. (*Petita pausa per els compliments.*)
- COMPRADORA 3.ª Ah, escolti; les pedres ja són les mateixes?
- SENYOR PAU. I ara, senyora, perquè m'ho diu?
- COMPRADORA 3.ª Ja veurà com que devegades les canvien. Ja ho sab vostè millor que nosaltres.
- SENYOR PAU. No'n sé res d'aquestes coses.
- COMPRADORA 3.ª Miri: a una senyora amiga nostra li varen canviar un brillant per un cul de got.

- SENYOR PAU. An aquesta casa no s'ha fet mai una cosa semblant. Primer tancaré l'establiment abans de recòrrer an aquestes baixeses. M'estimo més la meva honradesa que tot lo del món.
- COMPRADORA 3.ª (*Somrienta d'incredulitat.*) Bé, no'n faci cas de l'honradesa... devegades com més honrats diuen que són pitjor.
- COMPRADOR 2.^{on} Sí que és veritat... Està això?
- SENYOR PAU. (*Busca i rebusca per darrera el taulell, denotant inquietut.*) Sí, senyors, sí... ja'ls ho dono desseguida... (*Més inquietut. Pausa per buscar.*)
- COMPRADORA 3.ª (*Mirant.*) Déu ésser molt antiga aquesta botiga.
- SENYOR PAU. Sí... una mica massa.
- COMPRADOR 2.^{on} Diuen que ara està de moda tot lo antic.
- SENYOR PAU. Francisco...! Francisco...!
- FRANCISCO. Ja vinc.
- COMPRADORA 3.ª (*Comença a denotar neguit.*) Que és que no està encara?
- SENYOR PAU. (*Tartamudejant de disgust.*) Sí, senyora, sí; no s'incomodi... desseguida.
- FRANCISCO. Què mana, senyor Pau.
- SENYOR PAU. On ha deixat aquella agulla de pit dels senyors?
- FRANCISCO. L'he dada a vostè. No se'n recorda?
- COMPRADORA 3.ª (*Esverada.*) Si me l'haurà perduda?
- SENYOR PAU. (*Contrariadíssim.*) Ca... no senyora; aquí no's perd mai res.
- COMPRADOR 2.^{on} (*A Compradora*) Em sembla que no la troben. (*Insinuant desconfiança.*)

ESCENA XIV

DITS I UN COBRADOR PRIMER

- COBRADOR 1.er Déu lo guard.
- SENYOR PAU. Ola! segui.
- COBRADOR 1.er No tinc temps.
- SENYOR PAU. Desseguidaestic per vostè.
- COMPRADORA 3.ª No s'atolondrin... Ail no més de pensar que's podria haver perdut se'm posa la pell de gallina... Quina mala hora vaig tenir!
- COMPRADOR 2.^{on} Si que fóra un trastorn! No per lo que val.
- COMPRADORA 3.ª Per lo que val, per lo que val. On el trobaries un retrat com aquell? Has de pensar que és fet tot de cabells. La meva mare li va regalar el dia del sant. M'estimo més perdre mil duros que'l retrat del meu pare, que al cel sia.
- SENYOR PAU. No s'amoïnin, ja el trobarem. Si l'he deixat aquí mateix. (*Surt Francisco i busca.*)
- COBRADOR 1.er Senyor Pau, enllesteixi'm; no'm puc esperar més.
- SENYOR PAU. (*Confidencialment al Cobrador.*) Es impossible avui. Faci'm el favor de tornar; no puc de cap manera.
- COBRADOR 1.er (*Amb insolencia.*) Es a dir que avui tampoc després de tants viatges... Torni avui, torni demà.
- SENYOR PAU. (*Suplicant.*) No cridi, per l'amor de Déu, no cridi, no s'enfadi. (*Els compradors prenen una actitud de desconfiança ja molt accentuada.*)
- COBRADOR 1.er Que no cridi? Si no n'hi ha per menos.

Vostè amb la seva camàndula no paga, vet'ho-aquí. Jo no torno més; d'una manera o altra s'arreglaràn. (*Mutis.*)

SENYOR PAU. Escolti, miri.

COMPRADOR 2.^{ón} Bé, què fem? Que'ns entrega això o què?

COMPRADORA 3.ª No si ja fa estona que ho veig. Ara diràn que l'han perdut.

COMPRADOR 2.^{ón} Doncs nosaltres direm que ho paguin i després que ho busquin. (*Enèrgic.*) (*Francisco va al aparador i Pau busca taulell i armari.*)

SENYOR PAU. Tornin un altre rato... Si no pot ésser. Si ara mateix era aquí. Cregui'm que més ho sento jo.

COMPRADORA 3.ª Ah, no; jo no'm moc que la joia no surti.

SENYOR PAU Però que's creu que li vui robar?

COMPRADOR 2.^{ón} Jo això no ho diré, però vostè no la torna. Això desdiu molt d'una casa formal.

COMPRADORA 3.ª Ja la trobarà .. Ja la trobarà. (*Amb sorna.*) Ja'ns mirarem les pedres.

SENYOR PAU. Bé, però quines pedres si totes plegades no valen una pesseta.

COMPRADOR 2.^{ón} (*A Compradora.*) Veus ja t'ho he dit! Ara les pedres no valen res. Si ja ho sé que ho canvien tot.

SENYOR PAU. No parli així, ho sent? Que no li consento que pugui tenir el més petit dubte! Què s'ha pensat?

COMPRADORA 3.ª (*A Comprador.*) Veus? Encara'ns insulta.

COMPRADOR 2.^{ón} Després que hauria de callar. I pari conte amb lo que diu. (*Sibina compareix poc a poc. Parla amb Francisco.*)

SENYOR PAU. Vostès són els que estona ha m'estàn insultant. Com si es tractés d'una gran joia...

COMPRADOR 2.^{ón} Miri: jo ja no puc aguantar més: o m'entrega la joia o vaig a buscar la policia.

COMPRADORA 3.ª Per vostè no serà res, però és el retrat del meu pare, ho sab?
SENYOR PAU. I a mi que'm diu del séu pare.
COMPRADOR 2.^{on} Doncs si per vostè no té importància, jo m'arreglaré. (*Mutis.*)
SENYOR PAU. Bé, però què vol fer ara el séu senyor?
COMPRADORA 3.ª Vostè no'l coneix. D'ell ningú se'n burla.
SENYOR PAU. Si no me'n he burlat!

ESCENA XV

DITS, COMPRADORS PRIMER I SEGÓN, UNA DÒNA, L'AGENT DE POLICIA I L'APRENENT.

LA DÒNA. Déu lo guard.
FRANCISCO. Què se li ofería?
LA DÒNA. Que compren or?
FRANCISCO. No, senyora.
COMPRADORA 3.ª Que han de comprar!
LA DÒNA. Em sembla que no he preguntat res del altre món.
COMPRADORA 3.ª Vagi, vagi, bona dòna.
LA DÒNA. I ara...! (*Mutis.*)
COMPRADOR 1.er (*Entra resolut.*) Ara vostè ha d'obligar que li paguin el vidre.
SENYOR PAU. Dexi'm, deixi'm; no estic per això ara.
SIBINA. (*A Francisco.*) Que no'l troben?
FRANCISCO. Ni sé lo que'm faig.
COMPRADOR 2.^{on} (*A l'agent de policia.*) No l'han trobat, oi? Ja ho sent no la volen tornar.
COMPRADOR 1.er Això's torna a embolicar. (*Mutis.*)
SENYOR PAU. Sí senyor que la volem tornar; lo que és que en aquest moment no la trobem i el senyor s'impacienta.
APRENENT. (*A Sibina.*) Què hi hà.
SENYOR PAU. Si és una cosa que no té cap valor.
COMPRADORA 2.ª Tornem'hi! Per vostè no'n té, però per mi sí. És un record de familiar!

- COMPRADOR 2.^{on} Dali que no té valor. Com si fós de llauna!
- SENYOR PAU. (*Al policia.*) Miri: jo he deixat l'agulla del retrat aquí i ara de moment no la trobo. No és que no la vulgui tornar.
- APRESENT. Que és aquell retrat d'home que sembla una dòna?
- SENYOR PAU. Sí! On l'has vist? Que l'has tocat?
- FRANCISCO. Dignes.
- APRESENT. Si és a la capsa de les serradures. (*Tot anant-lo a buscar i ensenyant-lo.*)
- SENYOR PAU. Veiam. Es això?
- COMPRADORS. Sí, senyors.
- SENYOR PAU. (*Deixant-se caure damunt de la cadira.*) Déu meu! Vostès ja tenen el record de família, però per mi també serà un bon record!

TELO

ACTE SEGON

ESCENA PRIMERA

DON RAMÓN I EL SENYOR PAU, *davant del taulell*

DON RAMÓN. *(Es passeja amunt i avall de la botiga amb aire dominador.)* Es una toçuderia.

SENYOR PAU. Jo estic disposat a fer per vostè tot quant me mani; però això no puc, és que no puc, no li serviria, faria un mal paper. Fins es riurien de mi i vostè perdria.

DON RAMÓN. Es que vostè és un maniàtic.

SENYOR PAU. Li dic que no.

DON RAMÓN. Es que no'm vol servir, val més parlar clar. Si jo li havia demanat és perquè em considerava un amic de vostè.

SENYOR PAU. I pot continuar considerant-s'hi.

DON RAMÓN. Sí; i es presenta l'ocasió de fer-me un favor, i em gira la cara.

SENYOR PAU. Jo no sé com dir-li més.

DON RAMÓN. Després s'exclamen, després diuen que hi ha mala administració municipal. Així, retirant-se vostès, deixen el pas lliure als vividors, als lucratius. No imposar el dret de ciutadania, és com... que li diré jo... però no hi fa res. Tot i l'indiferència d'alguns apàtics jo'm sortiré amb la meva... Ja ho crec.

SENYOR PAU. I està clar que se'n sortirà. I que jo n'estaré ben content!

DON RAMÓN. Bé, acabem; no vui molestar-lo. Pensi-s'hi millor, perquè la seva indiferència

podria perjudicar-lo i digui'm més o menys el nombre de vots amb que, de part de vostè, puc comptar.

SENYOR PAU. No sé què dir-li ara.

DON RAMÓN. Sí; tornaré, perquè a mi no'm dolen passos.

SENYOR PAU. Vostè que té tanta coneixença, no té ningú més que jo?

DON RAMÓN. No'm faci riure. Si en tinc de gent? Calli, home, calli... Bé, fins a després, eh?

ESCENA II

SENYOR PAU, FRANCISCO I SIBINA

SIBINA. (*Des del llindar de l'habitació.*) I com han quedat?

SENYOR PAU. Ja està agressui; insinúa treure'm la feina si no el vui complaure!

SIBINA. Què té que veure una cosa amb l'altra? Jo li diria que sí i després faria el que'm semblaria.

SENYOR PAU. No pot ésser; fóra pitjor, i jo quan dono una paraula, no hi puc fer més: haig de complir-la.

SIBINA. Déu meu quin cap tinc! Haig de dir-li...

SENYOR PAU. Què m'ha de dir? Cuiti...

SIBINA. Oh, és que pot-ser s'enfadarà i tinc por que's disgusti.

SENYOR PAU. Cuiti, dona, no'm faci patir! Bé prou que sofreixo esperant al senyor Francisco, que, segons el que ell me digui, cregui que estic ben perdut... Apa, digui.

SIBINA. Doncs ja li diré: ha vingut el procurador amb un tò molt fastigós.

SENYOR PAU. Quin procurador?

SIBINA. El de la casa.

- SENYOR PAU. I què ha dit aquell goç de presa, mort de gana i d'esperit?
- SIBINA. Que l'amo ja no té més paciència, que fins ara ell ha fet el que ha pogut, però que ja no pot més perquè l'amo ja no admet més raons.
- SENYOR PAU. Ha fet el que ha pogut!... Ha fet el que ha pogut per cobrar. I no ha dit què pensava fer l'amo?
- SIBINA. Ja li he preguntat!... Ha dit... que'l treuria.
- SENYOR PAU. Que'm treguin, que'm llencin i tot. Si vol, ja'n pot fer el que vulgui de mi. Ja no sé què fer més. No malgasto un cèntim; ja ho sab vostè que ni surto a la porta per no gastar vent, perquè no me'l vinguin a cobrar...
- SIBINA. Calli, senyor Pau, que a l'aparador hi ha unes dònes que miren; em sembla que volen entrar.
- SENYOR PAU. I si entren serà a vendre or i jo voldria vendre el poc que tinc.
- SIBINA. Calli... què diuen?
- SENYOR PAU. Ho sent...? Ja se'n ha enterat.
- SIBINA. No les he entés.
- SENYOR PAU. Que aquesta botiga fa llàstima, perquè no s'hi veu mai ningú que hi compri. Ve't-aquí el que diuen! La miseria ja surt fòra al carrer.
- SIBINA. No's desesperi, senyor Pau!
- SENYOR PAU. Que no'm desesperi! com ho diu vostè! Ara no més falta que aquesta gent no's vulguin esperar...
- SIBINA. Escolti, senyor Pau: ja sab que tinc una llibreta a la caixa d'estalvis. Ja pot treure tot quant hi ha... Es poca cosa, però ja li dono de bon cor.
- SENYOR PAU. Gracies, cregui que li agraeixo!

- SIBINA. Que no veu que'l meu camí, velleta com sóc, no és altre que anar a trucar a la porta de les *hermanitas*. Un cop allí, ja no necessito res. (*Plorant.*) Cregui que és de bona voluntat.
- SENYOR PAU. Apa, entri allà dintre, no plori que això encara és pitjor per mi. (*Tot fent mutis acompanya a la Sibina fins a l'interior, quedant-se ell en escena.*)

ESCENA III

SENYOR PAU, FRANCISCO I SIBINA

- FRANCISCO. Ja'm té aquí.
- SENYOR PAU. Sí que s'ha fet esperar.
- FRANCISCO. Jo patia per vostè.
- SENYOR PAU. Com ha anat? Què li han dit?
- FRANCISCO. Tant malament com vulgui.
- SENYOR PAU. Què diu?
- FRANCISCO. Sí, senyor, sí. Tot lo que no siguin diners, no hi volen sapiguer res.
- SENYOR PAU. I com han quedat?
- FRANCISCO. Crec que vindran a parlar amb vostè.
- SIBINA. (*Des del llindar.*) Aquí damunt hi ha una targeta d'uns senyors que han vingut. M'havia descuidat de dir-li.
- SENYOR PAU. Per què no'm cridava?
- SIBINA. Es que hi havia el procurador i li havia dit que vostè era fòra.
- SENYOR PAU. Qui són?
- SIBINA. Han dit que tornarien.
- SENYOR PAU. Veiam. (*Llegeix.*) Antonio Tresserras, Notario. Ja hi som. Un notari... Veiam que faràn. Quina en deuen dur de cap?
- SIBINA. No, cregui'n que eren molt carinyosos.
- SENYOR PAU. Carinyo de justícia, desespero de calaix.

Bé, digui, Francisco, què li sembla?
(*Mutis Sibina.*)

FRANCISCO. No ho sé, senyor Pau. Ho veig molt malament; han dit que si no s'arreglaven amb vostè... que arreglar vol dir pagar...

SENYOR PAU. No, ja, ja...!

FRANCISCO. Ho portarien al procurador per a preparar l'executiu.

SENYOR PAU. Què vol dir l'executiu?

FRANCISCO. Com si diguessim l'embarg.

SENYOR PAU. I què puc fer jo?

FRANCISCO. Ara res; ni provar de no ésser honrat.

SENYOR PAU. Per què m'ho diu això, si vostè ha fet un camí per l'istil del meu? Vostè voldria que jo hagués fet lo que vostè no ha sabut fer?

FRANCISCO. Això, això és el que voldria. Fent-ho com jo, ja era segur d'anar malament; al menys que vostè hagués sigut d'altra manera... Però ara ja és tard. A vostè el treuen de casa, a mi... no sé que hauré de fer, però jo a vostè no'l deixaré mai.

ESCENA IV

DITS I EL SENYOR VICENS

SENYOR VICENS. Déu lo guard, senyor Pau. Dispensi que'l vinga a molestar.

SENYOR PAU. Vostè no'm molesta mai. Digui, digui.
(*Baix, que no se sent, denota que li demana algunes pessetes.*)

SENYOR VICENS. Dispensi'm, eh?, senyor Pau. No sabriem de què dinar.

SENYOR PAU. Calli, home, no cal que digui res més.
(*Mutis.*)

SENYOR VICENS. (*A Francisco.*) Com haig d'anar!

- FRANCISCO. No fa negoci?
- SENYOR VICENS. Que haig de fer! Si encara no entro a una botiga ja's burlen de mi. Abans, quan comprava, tot-hom me rebia bé; ara es veu que'ls faig fàstic. Jo crec que fins deuen dir que'ls porto desgracia. Si hi han compradors, ja no puc entrar-hi, i si no n'hi han, tampoc estan per mi, se'm mofen, jo ho conec i faig veure que no.
- SENYOR PAU. (*Torna.*) Tingui, senyor Vicens, aconso-
li's amb això.
- SENYOR VICENS. Bé, molt bé; me'n vaig a casa. Cregui'm que tot li serà retornat. (*Molt emoci-
nat.*) Jo no sabré com pagar-li l'agrai-
ment. No s'espanti, vostè tindrà molta
sort.
- SENYOR PAU. Lo que és per ara...
- SENYOR VICENS. Què sab vostè! Es creu que la sort sols
és de tenir diners? Ca, res d'això: de
sort n'hi ha de moltes menes: la de tenir
salut, la de tenir talent...
- SENYOR PAU. Però si no té la de tenir diners...
- SENYOR VICENS. No, senyor; la d'ésser hò: aquesta és la
millor, la més gran de totes.
- FRANCISCO. Ca, no ho cregui.
- SENYOR VICENS. No ho haig de creure.
- FRANCISCO. Ficis en una cosa: els lladres, quan van
a fer un robo d'aquests que hi han tan-
tes combinacions, veritat que van a fer
una malifeta?
- SENYOR VICENS. I tal; què vol dir amb això?
- FRANCISCO. Doncs, si fan una cosa mal feta, bé és
natural que no els sortís bé, i ficis
quantes i quantes n'endevinen.
- SENYOR VICENS. No puc sentir-ho això. Sembla estrany
que un home tant serio com vostè parli
així.

- SENYOR PAU. Deixi'l dir; el senyor Francisco no més té ganes de contradir-lo.
- SENYOR VICENS. I jo tant que'l conec i em deixo agafar desseguida! Me'n vaig, que la Laura em deu estar esperant. (*Al senyor Pau.*) Ja li tornaré desseguida que pugui. (*Mutis.*)
- SENYOR PAU. Vagi en nom de Déu.
- FRANCISCO. Estigui bonet.
- SENYOR PAU. Però li sembla, Francisco, que aquesta gent faràn una etzegallada grossa?
- FRANCISCO. Això rail! Si fent-la els hi sembla que poden cobrar, no s'hi miraràn gaire.
- SENYOR PAU. Ara que me'n recordo! Aquelles peces de casa la polidora, com estàn? No hi ha pensat?
- FRANCISCO. Prou; però encara les tenía de començar.
- SENYOR PAU. Doncs envíi algú, demani-ho per caritat. Com volen que'ls paguem si no en treguen la feina.

ESCENA V

DITS I DON FLORENCI

- DON FLORENCI. Déu lo guard, senyor Pau. Què tal, com està?
- SENYOR PAU. Bé, i vostè, don Florenci? Quan temps sense veure'l. I això: que'ns havia oblidat?
- FRANCISCO. Me'n vaig, senyor Pau.
- SENYOR PAU. Sí, faci'm el favor; recomani-li força. (*Mutis Francisco.*) I doncs, què hi ha de nou?
- DON FLORENCI. Ja sab que quan vinc per aquí és per alguna cosa de profit.
- SENYOR PAU. No obstant, jo sempre em faig content de veure als que m'ajuden. Encara que

no vinguin per la feina, també els hi agraeixo la visita.

DON FLORENCI. Ja venrà, aquest món és una cadena: l'un ajuda a l'altre. (*Butxaquejant.*) Ara no trobo la nota... Ah... sí, ja la tinc. Miri: faci'm una grossa de criolletes com les últimes que'm va fer.

SENYOR PAU. Però no al mateix preu. Ja li vaig dir: hi tornaria a perdre diners.

DON FLORENCI. Estudiis l'últim preu que me les pot fer i enví-m'ho a dir. (*Pausa.*) No sé, fa algun temps que'l veig contrariat... així, com si estigués trist.

SENYOR PAU. No tinc motius per estar gaire alegre, no's cregui.

DON FLORENCI. Doncs s'ha de buscar una distracció. No és bò encaparrar-se massa amb el negoci. Ja ho diu el ditxo: l'ambició va perdre a Napoleón.

SENYOR PAU. Què diu ara!

DON FLORENCI. Que l'ambició és la perdició de molts homes, ve't-aquí.

SENYOR PAU. Ja té raó, ja.

DON FLORENCI. I sí, home. Per això jo väreig buscar-me una distracció.

SENYOR PAU. Ah, sí?

DON FLORENCI. Sí; sóc d'un chor: «L'Ancora Obrera Euterpense».

ESCENA VI

DITS I UNA COMPRADORA

COMPRADORA 4.ª Que ja té allò arreglat?

SENYOR PAU. No'm recordo què.

COMPRADORA 4.ª Carai; no se'n recorda i tants viatges que he fet?

- SENYOR PAU. Ah, sí; dispensi. Es un queixal de bacallà, oi?
- COMPRADORA 4.ª Sí, senyor.
- SENYOR PAU. Ja està. Ja li dono desseguida. Dispensi, don Florenci.
- DON FLORENCI. No faltava més; primer és el negoci que tot.
- SENYOR PAU. Tingui, senyora.
- COMPRADORA 4.ª Què li haig de donar?
- SENYOR PAU. Lo que vàrem quedar: dos rals.
- COMPRADORA 4.ª Què diu ara? Que està de bromal Per enganxar l'anelleta? Ni que fós d'or!
- SENYOR PAU. Si estava molt abonyegat.
- COMPRADORA 4.ª Bé, tot el que vulgui. Amb un ral ja està bé; no n'hi daré pas més.
- SENYOR PAU. El cascabell ja'm costa un ral.
- COMPRADORA 4.ª Bé, vaja; si sembla que no pesa tant.
- SENYOR PAU. Si li sembla que li he tret plata, dongui'm el que vulgui.
- COMPRADORA 4.ª Dongui, dongui, no gastis paper. Si tots ho fan de treure una mica de plata.
- SENYOR PAU. Què li diré jo.
- COMPRADORA 4.ª Ah, escolti: no'm podria arreglar una dentadura?
- SENYOR PAU. No, això és qüestió del dentista.
- COMPRADORA 4.ª Com que hi ha or. Bé, estiguin bonets. (*Mutis.*)
- DON FLORENCI. Caram, i quina paciència té vostè.
- SENYOR PAU. Què vol fer-hi. A casa l'argenter és on la gent descobreix més les seves miseries. Nosaltres sabem on arriba la baixesa de la vanitat
- DON FLORENCI. Que encara té aquell aprenent?
- SENYOR PAU. No me'n parli. Me va cremar una dent d'una anell, sab?, un record de familia.
- DON FLORENCI. Calli. No me'n parli dels records de familia. I com s'ho va arreglar?
- SENYOR PAU. Com volia que ho arreglés: posant-n'hi

- una altra. Bé prou que'n corren pel calaix.
- DON FLORENCI. Ara li vui fer una pregunta que, al primer moment, li semblarà estranya: S'ha probat mai la veu, vostè?
- SENYOR PAU. No, senyor, no.
- DON FLORENCI. Doncs aquest vespre l'espero.
- SENYOR PAU. A mi?
- DON FLORENCI. Sí, senyor. Vui mirar si el trec d'aquest abatiment. L'espero al coro; li probarem la veu.
- SENYOR PAU. Cregui'm que altres mals de cap tinc.
- DON FLORENCI. Per això mateix: l'una cosa el distreurà de l'altra. El cantar és bò, aixampla el pit, dóna força als pulmons, aclareix el cap, distreu les cabories malsanes; i fins fa tenir més gana.

ESCENA VII

DITS I FRANCISCO

- FRANCISCO. (*Entra amoinadíssim.*) No's reffi d'allò, perquè no estarà. Ai, dispensi, no l'havia vist. (*A don Florenci.*)
- SENYOR PAU. (*Molt contrariat.*) No estarà; què farem... Torní i que li entregui tal com estigui.
- FRANCISCO. Bé, deixi'l estar; ja'n parlarem. (*Mirant a don Florenci, que fa nosa.*)
- DON FLORENCI. Estigui bò, don Pau; no s'ho prengui a la valenta. Ah! pensi amb el preu de la feina i no s'oblidi que aquest vespre el vindré a buscar.
- SENYOR PAU. Sí, bé, com vulgui; no estic per això ara. Estigui bonet, don Florenci. (*Mutis don Florenci.*) (*A Francisco amb afectació.*) Però, què hi ha?
- FRANCISCO. (*Accentuant el séu disgust.*) Miri, no sé

com... Maleitsiga... cregui'm que no sé com no m'he ferit. Sab amb què surt ara? Que si no li paga la factura, no li vol tornar la feina!

SENYOR PAU.

Això l'hi ha dit?... Si el tenia al meu davant no sé que li faria... Fóra capaç fins de pegar-li... Mal home!

FRANCISCO.

Diu que sab segur que no cobraria, perquè els acreedors s'han reunit i volen embargar-li la botiga.

SENYOR PAU.

Allò de l'executiu... (*Accentuant el desespero amb relació a la situació.*) No, si jo ja ho veig: en tenint la miseria a fóra el carrer, una casa està llesta. Si fins l'aparador plora la meva pobresa. Si fa gaire unes dònes deien: «Fa llàstima aquesta botiga, no s'hi veu mai ningú que hi compri.» Cregui'm que aquestes paraules, llençades així com si res, m'han fet tant mal, que m'haurien fet plorar i tot... Déu meu, quina tristesa fa la miseria!

ESCENA VIII

ELS MATEIXOS, NOTARI I UN EMPLEAT

NOTARI.

Déu lo guard. Tinc l'honor de dirigir-me a don Pau Claramunt i Bassols?

SENYOR PAU.

Per servir-los.

NOTARI.

Ja havia estat aquí i com que no havia tingut el gust de trobar-li, entretant he anat a fer una petita diligència i li he deixat una targeta.

SENYOR PAU.

Ah, sí; vostè és el notari... Miri, aquí la tinc. (*Ensenyant la targeta.*)

NOTARI.

Hem de parlar d'un assumpte de molt d'interès per part de vostè i del que jo

tinc la més gran satisfacció d'intervenir-hi. (*Mutis de Francisco, a l'interior.*)

SENYOR PAU.

(*Inquiet.*) Vostè dirà.

NOTARI.

El pare de vostè es deia Josep Claramunt i Soler, i la seva mare, donya Agna Bassols i Cases. Es això, veritat?

SENYOR PAU.

Sí, senyor.

NOTARI.

Vostè no's recorda d'un tal don Guillem Bastida i Fontanals?

SENYOR PAU.

No; ara de moment, li sóc franc, no hi caic. Pot-ser sí que'l devia conèixer.

NOTARI.

Quants anys té ara vostè?

SENYOR PAU.

Uns quarantacinc de fets.

NOTARI.

Doncs té l'edat de poguer-se recordar d'un íntim amic del séu pare.

SENYOR PAU.

Calli, no parli més; ja sé qui vol dir.

NOTARI.

Veü, home.

SENYOR PAU.

Es que vostè em parlava d'un amic del meu pare, i vostè fa referencia an en Guillamet, a un que li va robar més de tres mil duros, és a dir, no sé fixo quant era: tots els estalvis d'una pila d'anys de treballar. Ja sé qui vol dir, ja. M'hagués dit: sab aquell que va robar al séu pare? Ja ens hauríem entés. I per això ha vingut?

NOTARI.

Sí, senyor, sí; per això. I que és un assumpte de molta transcendencia per vostè.

SENYOR PAU.

Què diu, que m'ha de passar alguna cosa? (*Es veu a la Sibina que escolta desde l'habitació.*)

NOTARI.

(*Al dependent.*) Faci el favor d'anar a casa don Joan i li diu que aquells poders els hi enviaré desseguida, i en sortint d'allí ja pot anar al despatx, que jo, després d'aquí, també hi aniré. (*Mutis de l'empleat.*)

- SENYOR PAU. Senyora Sibina, faci el favor d'endregar,
que entrarem amb aquest senyor.
- SIBINA. *(Desde dintre.)* Ja poden passar quan vul-
guin.
- SENYOR PAU. No li sembla que fóra millor entressim
allí dintre? Aquí venen compradors i ens
destorbaríen.
- NOTARI. Sí, serà millor. *(Mutis.)*

ESCENA IX

SIBINA I FRANCISCO

- SIBINA. Pst... pst... senyor Francisco. *(Baixet.)*
- FRANCISCO. Ja vinc. *(Entra.)*
- SIBINA. Què deuen volguer?
- FRANCISCO. Jo he sentit tota la conversa, però no he
entés res. Es un notari.
- SIBINA. Sí, ja ho sé; són aquells senyors que ja
havíen vingut.
- FRANCISCO. Em sembla que ja tenim la pedregada
al damunt. Quan aquests compareixen,
malament. Fan com els corbs: senten
farum de mort.

ESCENA X

DITS I EL COBRADOR 2.ón

- COBRADOR 2.ón *(Amb brusa blanca fins als peus.)* Déu los
guard. Que no hi és l'amo?
- FRANCISCO. Què se li ofería?
- COBRADOR 2.ón Portava aquesta factueta] de casa l'es-
tutxista.
- FRANCISCO. Està molt ocupat; lo millor fóra que
tornés.
- COBRADOR 2.ón No puc tornar.
- FRANCISCO. *(Content.)* Ah, mireu, vos mateix.

- COBRADOR 2.^{on} L'amo m'ha dit: espereu-vos fins que cobreu.
- FRANCISCO. (*Contrariat.*) Seieu, seieu. (*Escena descriptiva entre Francisco i Sibina. Els dos intenten enraonar, però no poden; la presència del cobrador els molesta.*)
- SIBINA. (*Contrariada.*) Me'n vaig a la tenda, ja torno. (*Mutis, amb una mirada despreciativa al cobrador.*)

ESCENA XI

DITS I UNA NOIA

- NOIA. Que no hi és el senyor Pau?
- FRANCISCO. Sí, senyora; està molt ocupat, tardarà molta estona, però esperis tant com vulgui.
- NOIA. Bé; home, bé, està bé. Es que la meva mestressa m'ha dit que si no'm paguen és perquè jo no'm sé explicar.
- FRANCISCO. Segui, segui.
- NOIA. Escolti, senyor Francisco: que és veritat que pleguen?
- FRANCISCO. No sé res jo. (*Fa com aquell que s'entreté.*)
- NOIA. (*Al cobrador según.*) Vostè és de casa l'estutxista, oi?
- COBRADOR 2.^{on} Sí.
- NOIA. Que hi treballa una noia que's diu Leonor?
- COBRADOR 2.^{on} No ho sé.
- FRANCISCO. No cridi tant, dòna.

ESCENA XII

DITS, SIBINA, NOTARI I SENYOR PAU

- SIBINA. *(Entra amb una paperina o un paper embolicat i al veure que encara hi ha el cobrador denota el seu enuig).* Què vol aquesta?
- FRANCISCO. Ja s'ho pot pensar.
- SIBINA. No han sortit.
- FRANCISCO. Sembla que ara surten. *(Per l'enraonament que se sent).*
- SENYOR PAU. *(Al notari en el llindar de l'habitació).* Vol dir que'n puc tenir la seguretat?
- NOTARI. Ja li he dit mil vegades, no dubti, caram. Jo li arreglaré tot, i fent-me càrrec de la seva situació, cregui'm que apuraré tots els medis possibles per a enllestir-ho. A mi també per la meva part em convé liquidar aquest assumpte, amb això estigui ben tranquil, deixi'm fer a mi.
- SENYOR PAU. Per part meva té tota la confiança. Faci quant s'hagi de fer, que per mi tot estarà bé. Com pot suposar ni fóra correcte que jo hi posés el més mínim obstacle.
- NOTARI. Vostè té el dret de dir-hi tot quant li sembli. Amb això fins a demà. L'espero, no hi faci falta, porti tots els documents que li he dit. Estigui bonet; ja sab on me té.
- SENYOR PAU. El mateix li dic. *(Mutis del notari. Mirant al cel, distret de tots els que hi ha al seu entorn).* Déu meu, no pot ésser, ca, no pot ésser!
- FRANCISCO. Miri que l'esperen.
- SENYOR PAU. Ah, sí; què hi ha?

- COBRADOR 2.ºn Portava aquesta factueta de casa el senyor Giralt.
- SENYOR PAU. Haureu de tornar; ara m'és del tot impossible.
- COBRADOR 2.ºn L'amo m'ha dit: no't moguis fins que't paguin.
- FRANCISCO. Doncs perquè no li feia dur el dinar?
- COBRADOR 2.ºn Jo faig el que'm manen, ho sent?
- SENYOR PAU. Té raó; el senyor no ho diu per vostè, no s'ho prengui malament. Miri, jove: digui-li al senyor Giralt que no tingui cap cuidado, que no passi la més petita pena, que cobrarà molt més aviat de lo que's pensa.
- COBRADOR 2.ºn Com que ell m'ha dit, espera't fins que cobris...
- SENYOR PAU. S'hauria d'esperar massa i ell mateix el renyaria.
- COBRADOR 2.ºn Què li dic, doncs?
- SENYOR PAU. El que a vostè mateix li sembli per quedar bé vostè i jo.
- COBRADOR 2.ºn Bé, bé; veiam que dirà. (*Fa mutis mirant d'una manera significativa a la noia que també se'l mira*).
- NOIA. Una servidora també venia pel mateix... Diu la mestressa que si no cobro és perquè no'm sé explicar.
- SENYOR PAU. Li diu a la seva mestressa que si no cobra és perquè a mi, de moment, no'm vé bé de pagar.
- NOIA. Cada vegada li dic el mateix, però com que ella es troba molt apurada, és allò que diem, sab? D'ençà que li varen fer l'operació al ventre que està molt atrasada i com que ell fa tant temps que no li treballa, no és d'estranyar que la pobla dona tingui tanta ansia per cobrar. No's pensi que sigui per desconfiança,

m'entén? al menys jo no ho crec aixís; perque encara que corre aquesta brama da que vostè plega, no vol dir que vostè li estafés, perque és allò que diem: les persones ho porten escrit a la cara... Veu, a mi mateixa hi ha moltes persones que's pensen una cosa i n'és una altra... Cregui'm que la que tira per mal cap, és que ja'n vé de mena, però nosaltres, gracies a Déu, no tenim cap ceba que'ns faci coure els ulls.

SENYOR PAU.

Miri, noia: vostè faci el favor d'explicar-li que no tingui cap angunia i que tant aviat com pugui li enviaré els diners.

NOIA.

No, lo que és jo ja li explicaré, és ella pot-ser que no ho voldrà entendre. A mi sí que una cosa no me l'han de dir dugues vegades. Ah, escolti, senyor Pau: si mai em plantés pel meu compte, penso que vostè em donaria feina?

SENYOR PAU.

Ja ho crec.

NOIA.

I que jo no l'amoinaria tant per cobrar, perquè jo no tindré gastos tontos. Aquí té la meva mestressa, entre la xacolate-ria i la pentinadora ja se n'hi van una pila de quartos cada dia... Com això de tenir l'home tot el dia a casa fent gabies per als conills o per als coloms que no m'hi vinguin. El meu xicot tant ha de treballar de solter com de casat, encara més, ja veu, o sinó venen les raons. Cregui'm que a casa la mestressa és ben bé allò que se'n diu un infern... Ai... Ara me'n vaig a casa el senyor Bonnin. Estigui hò, senyor Pau i confío en vostè. Ai, ja la sento si veu que no porto res. Vagi-se'n tranquila, tot s'arreglarà. (*Mutis la noia*).

SENYOR PAU.

FRANCISCO. Quin xàfec!

SENYOR PAU. Què vol fer-hi... Jo no la sentia de res.

SIBINA. (Des del llindar). Ja és fòra aquella co-
torra? (Mutis).

SENYOR PAU. (Cavilós). Quines coses més estranyes
que passen en el món!

FRANCISCO. Què diu ara? Que hi ha alguna novetat?

SENYOR PAU. I grossa, molt grossa... ¡Ah, si això fós
veritat! No ho vui creure, no pot ésser.

FRANCISCO. Es que no's pot tenir un moment de
sossego.

SENYOR PAU. Ja'l tindrà! Ah, és que hi han coses que
encara que siguin veritat un no pot arri-
bar a creure-les.

FRANCISCO. Ah, sí...

SENYOR PAU. O és que estic nirviós o no sé. El cap
me roda... és que ja no sé on sóc. Déu
ho vulgui! Déu i els homes!

ESCENA XIII

EL PROCURADOR, DOS QUE VENEN A COBRAR 4 I 5, EL CLA-
VADOR, EL DE LA BLUSA BLANCA 2.ª, NOIA, DON RAMÓN,
FRANCISCO, SENYOR PAU I SENYORA SIBINA.

PROCURADOR. Aquesta vegada sí que'l trobo.

SENYOR PAU. A fè que sempre sóc a casa. Què volia?

PROCURADOR. Ja s'ho pot pensar: el propietari no està
per més dilacions. Si vostè no's posa al
corrent, no tenim més remei que proce-
dir...

SENYOR PAU. Faci'm el favor, faci'm-ho per caritat...
tingui una mica més de paciència, que
sols serà per uns dies.

PROCURADOR. Es inútil, senyor Pau; li he dit tantes
vegades que ja està ben determinat.

SENYOR PAU. Perquè'm tracta amb aquesta violència?
Si fós que no'l pagués per mala volun-

- tat, ho comprendria, però si és que ara de moment no puc, m'és del tot impossible.
- PROCURADOR. No sé què dir-li; s'haurà de procedir judicialment.
- SENYOR PAU. No digui això. Què'n treurà? Creu que aixís podrà cobrar l'endarrerit? Interessi's-hi vostè, faci-ho per caritat. Cregui que sempre més n'hi estaré agraït.
- PROCURADOR. Si haguéssim de cobrar amb agraïment on aniríem a parar?
- COBRADOR 2.º Ja torno a ésser aquí. Ja li he dit que'm faria tornar. Si m'ha renyat perquè hi havia anat.
- SENYOR PAU. Doncs no puc dir-li res més que seguí.
- DON RAMÓN. Salut, senyor Pau: Que ja s'hi ha repensat?
- SENYOR PAU. No he tingut temps. Si vostè sabia...
- DON RAMÓN. Bé, no s'hi amoïni, deixi's de tonteríes. Ja veurà, anem al gra. Em deixarà la cèdula...
- SENYOR PAU. Però deixi'm tranquil, si ni sé on la tinc. Cregui'm, que no estic per això ara. Ja'n parlarem una altra estona.
- CLAVADOR. Déu lo guard.
- SENYOR PAU. Gracies a Déu, home. Quant m'ha fet sofrir per aquesta feina. Ja está?
- CLAVADOR. Sí, senyor, però ja li haurà dit el seu dependent.
- SENYOR PAU. Sí, però què vol dir?
- CLAVADOR. Que no li puc entregar, si no m'arregla la factura.
- SENYOR PAU. (*Afectadíssim*). Què diu ara?
- CLAVADOR. Tal com ho sent.
- PROCURADOR. (*A don Ramón que va amunt i avall*). Que també vé a cobrar vostè?
- DON RAMÓN. Jo, no; precisament li dono feina. Vinc per qüestió d'eleccions.

- PROCURADOR. Vet-aquí, ara ho entenc tot; no és d'estranyar que li vagin malament els negocis... La política.
- SENYOR PAU. (*Al Clavador*). Vostè em tracta com un lladre, vostè reté una cosa que no pot retenir-la.
- CLAVADOR. Jo tinc de defensar els meus interessos. Que's pensa que no ho sé que plega?
- SENYOR PAU. Que plegaré pot-ser sí; però d'aixó a que li estafi el que li dec hi ha molta diferència. (*Clavador i Francisco parlen.*)
- COBRADORS 4 I 5. El senyor Pau Claramunt?
- SENYOR PAU. Servidor de vostès; què se'ls hi ofería?
- COBRADOR 4. Teníem que parlar amb vostè.
- SENYOR PAU. Digui; ja poden dir el què els convingui; els senyors ja són de casa, hi ha prou confiança.
- COBRADOR 4. Es un assumpte...
- SENYOR PAU. Sigui el que's vulgui.
- COBRADOR 4. Ja que vostè m'hi obliga... venim en representació dels senyors... (*Al cobrador 5*). Tregui la llista, ensenyi-li.
- SENYOR PAU. Sí, senyor, a tots els conec.
- COBRADOR 4. Aixís vostè dirà el que hem de contestar, advertint-li que si en el terme de tres dies no ens dóna una contestació categòrica, procedirem a l'embarg.
- SENYOR PAU. La contestació categòrica ja se la donen vostès mateixos. Facin el que els hi sembli.
- NOIA. Ara em fa tornar altra vegada.
- PROCURADOR. Em sembla que no cal confiar amb res de vostè.
- COBRADOR 2.ºn. Ja's recorda de mi? Fa molta estona que m'espero.
- SENYOR PAU. No sé què di'ls-hi. Si volen facin-me a bocins. (*El de la blusa blanca i la noia parlen mimosament*).

- COBRADOR 4. Ja veurá, tenen l'idea de que vostè se n'ha rigut fins ara.
- DON RAMÓN. Veig que vostè està molt ocupat; ja tornaré una altra estona.
- SENYOR PAU. No cal que torni, deixi'm tranquil. Que no ho veu que no puc treure'm del damunt les boques famolenques que'm volen devorar? Com vol que'm cuidi de res més? (*Mutis Ramón*).
- PROCURADOR. Al venir a cobrar no vol dir que tinguem fam.
- COBRADOR 4. No veig que la conducta de vostè sigui tant correcta com deuría ésser.
- SENYOR PAU. I la de vostès?
- FRANCISCO. (*Que ha rodat per allí entrant i sortint*). Senyors, tinguin un poc de calma.
- PROCURADOR. Més calma de la que s'ha tingut?
- COBRADOR 4. Això és el què ens ha portat an aquest extrem.
- COBRADOR 2.º Jo fa més estona que m'espero.
- NOIA. I tal; ja hauría fet un altre viatge.
- PROCURADOR. A vostès ningú els hi demana.
- NOIA. I ara!
- FRANCISCO. (*A Sibina*). Això és una bogeria.
- SIBINA. Tinguin una mica més de consideració.
- SENYOR PAU. No vui que me'n tinguin més de consideració. (*Cridant*). Ja poden començar a pendre-ho tot, emportin-se-ho tot, enduguin-s'ho.
- NOIA. (*Al de la blusa*). Pobre home: a mi em fa llàstima.
- SENYOR PAU. (*Excitadíssim*). Qui és que diu que li faig llàstima? Doncs no me'n tingueu de llàstima, que seré més ric que vosaltres.
- CLAVADOR. Que està de bromal!
- PROCURADOR. Què ha de dir.
- SENYOR PAU. Ja ho veurà, goç de presa d'un amo miserable, ja ho veurà!

- PROCURADOR. Vaja una manera de parlar.
FRANCISCO. I vostès vaja una manera de procedir.
NOIA. Tots aquests que cobren lloguers són uns estira-cordetes.
- PROCURADOR. Cuidi's de vostè, beneitona.
NOIA. A mi no m'ho digui, ximplet.
PROCURADOR. Mal educada.
COBRADOR 2.º *Ojo* amb aquesta noia, ho sent crema-
cebes.
- COBRADOR 4. Que'ls ha fet venir ell per que ens fés
por?
- COBRADOR 2.º Jo vinc a complir la meva obligació.
COBRADOR 4. Em sembla que sí.
PROCURADOR. Pot comptar.
COBRADOR 4. Perquè no ens ho deia primer?
NOIA. No'n tenen prou aquests afamats. Se
ens volen menjar a nosaltres i tot.
- COBRADOR 2.º (*Al cobrador 4.*) Noi, ja heu enraonat
massa i a mi segons què no se'm diu.
- FRANCISCO. Callin, no s'acalorin.
COBRADOR 4. Quan us donen per fer el valent?
COBRADOR 2.º Això em donen. (*Li venta plantofada i
s'arma el natural esvalot. Empenyent-se
l'un a l'altre surten de la botiga. Cauen
cadires per terra.*) (*Pau, Francisco i Sibi-
na s'estàn a un costat i quan hi ha una
mica de quietut itots són fòra, el senyor
Pau diu:*)
- SENYOR PAU. Com els cucs: l'un es menja a l'altre!

TELÓ

ACTE TERCER

ESCENA PRIMERA

SENYOR PAU, FRANCISCO I SIBINA

L'aspecte de la casa ja demostra més ben estar de fortuna. Encara que és la mateixa decoració está tot ben ordenat.

SENYOR PAU.

(A Francisco.) Qui va venir més?

FRANCISCO.

El senyor Prats.

SENYOR PAU.

Què volia?

FRANCISCO.

Va preguntar si teníem alguna queixa, perquè després que se li va pagar la factura no li hem demanat res més. Jo li vareig respondre que per ara no necessitavem res, i ell me va dir: no pot-ser, vostès tenen alguna queixa. Fins que no poguent-me aguantar més li vareig dir: Sí, senyor, el senyor Pau no li comprarà mai més res a vostè. Va éssr massa desconfiat, fins impertinent per cobrar.— Home, no sabia que fós per això—va dir ell—ja sab que pot disposar del plaç que vulgui.

SENYOR PAU.

Ara.

FRANCISCO.

Ara que no'l necessito per res. Això ho hauria de haver fet quan se necessitava. No tingui quimera que amb el que li vareig dir no tornarà. I què ha de tornar!

- SENYOR PAU. Prou...! La farum dels diners atrau molt a les ànimes miserables.
- FRANCISCO. Qui va tornar va ésser el clavador.
- SENYOR PAU. Miri que és prou després de lo succeït.
- FRANCISCO. No sab el que diu ara?
- SENYOR PAU. Què sé jo.
- FRANCISCO. Diu que per atendre la feina de vostè va perdre la dels altres.
- SENYOR PAU. I vostè ha tingut la suficienta fiema per poder-lo deixar dir?
- FRANCISCO. Cà! Li vareig ensenyar la porta i li vareig dir: què s'estima més, sortir per la seva propia voluntat o que'l tregui a empentes?—No cal dir: se'n va anar sense dir un mot més. Amb aquests tres dies que vostè ha sortit de casa n'ha vinguda molta de gent! Veu que la nova ha corregut tant! Jo crec que ho sab tota la ciutat! I els comentaris! Els uns que si la loteria; els altres, una jugada de borsa. Tothom diu la seva, però ningú parla amb el més petit fonament.
- SENYOR PAU. Com que a ningú se li pot acudir ni creure el que m'ha succeït.
- FRANCISCO. Quina lliçó per aquests morts de gana desconfiats.
- SENYOR PAU. La lliçó és per ells i per mi. Sembla mentida com regira, traspalsa i remou el diner!
- FRANCISCO. Tothom és igual i a tot arreu deu passar el mateix.
- SENYOR PAU. Tothom, no: perquè jo no he sigut mai aixís. Aquesta gent que vostè veu que's dobleguen d'aquesta manera és que tenen l'ànima corrompuda, són els que la consciencia no'ls hi és cap obstacle per a emprendre les coses més repugnants,

- amb tal que siguin cobertes amb el vel de l'honestitat.
- FRANCISCO. Però sempre deu haver sigut igual, perquè quan era més petit ja sentia al meu pare que ho deia.
- SENYOR PAU. I el temps que continuarà siguent igual!
- FRANCISCO. I, doncs, què vol fer-hi. Seny per a viure entremig d'aquesta faramalla; vetaquí. Veu: jo com veig que'ns deixen guanyar la vida, que'ns porten els quartos, fins me'ls estimo.
- SENYOR PAU. I quan els venien a buscar?
- FRANCISCO. Val més no parlar-ne. No sé com en sortirem de la feina.
- SENYOR PAU. Veiam si abans no'ns en podíem sortir per no tenir-ne i ara serà al revés: per massa.
- FRANCISCO. Massa, mai. Ara'm fa l'efecte de que soc més jove. ¡Quin dalit tinc quan veig aquella restallera de peces damunt del taulell! Em fa una il·lusió!
- SIBINA. Que no vol esmorsar.
- SENYOR PAU. No tinc gana.
- SIBINA. Malament. A veure si ens perdrà la gana.
- SENYOR PAU. Que no s'ha quedat aquella noia?
- SIBINA. Vol dir? Miri que són tres duros al mes!

ESCENA II

ELS MATEIXOS I DOS COMPRADORS: UN HOME VELL I UNA DÒNA VELLA

- COMPRADOR. Bon dia.
- SENYOR PAU. Què se'ls hi ofería?
- COMPRADOR. Venim perquè el noi se'ns casa.
- SENYOR PAU. Ah, sí?
- COMPRADOR. Ja veurà, què vol fer-hi.

- COMPRADORA. Al principi nosaltres no ho volfem de cap manera.
- COMPRADOR. Però després varem dir: bah!
- SENYOR PAU. I jo que n'haig de fer de tot això?
- COMPRADOR. Es que voldríem que vostè fes les joies.
- SENYOR PAU. Venen en mala ocasió. Tinc molta feina i no me'n podria ocupar.
- COMPRADORA. No'ns digui que no, perquè no sabríem pas on anar.
- SENYOR PAU. Jo'ls hi agraeixo. Un mes abans que haguessin vingut els hi hauria pogut fer desseguida. Ara és del tot impossible.
- COMPRADORA. Digui que no'ns ho vol fer.
- SENYOR PAU. Es que no puc i si els hi sembla que no vui, tant me té. No sé que dils-hi.
- COMPRADOR. Anem, noia, anem. Ja tornarem un altre rato, pot-ser estarà de més bon humor.
- COMPRADORA. Ai, sí; jo no sabria anar enlloc més. Dispensi, no voldria haver-lo molestat.
- COMPRADOR. Disposi.
- SENYOR PAU. Facin com els hi sembli (*mutis dels dos compradors*). Dongui una mirada, no deixi això sol. Me'n vaig a esmorsar. (*Mutis*).

ESCENA III

FRANCISCO I DON FLORENCI

- DON FLORENCI. Déu lo guard (*ab tó seriós*) Que no hi és el senyor Pau?
- FRANCISCO. Sí; està esmorsant.
- DON FLORENCI. Avisi'l, digui-li que surti que l'espero jo.
- FRANCISCO. (*Am tó de resignació.*) Com vostè vulgui. (*Surt a complir. Florenci passeja per la botiga neguitós. Torna Francisco.*) Diu que'n té per molta estona, està esmorsant com ja li he dit.

- DON FLORENCI. (Confós per la desatenció.) Bé, que no li ha dit que era jo?
- FRANCISCO. Està clar que li he dit, per això diu que si no's pot esperar que torni una altra estona.
- DON FLORENCI. Per mi que aquest home perd l'entèniment, no'n pot ser d'altre. No li sembla?
- FRANCISCO. A mi, no.
- DON FLORENCI. Perquè el que ahir va fer és una cosa que no té nom.
- FRANCISCO. Ah, sí?
- DON FLORENCI. No sé de que calificar-ho. A mi em passen coses per massa bò, vet-aquí. Si vareig dir que vingués al *coro*, va ésser per un bé per ell, el veia tant amoinat i com que sempre l'he distingit més: molt més del que ell se mereixia, em va preocupar el séu estat com si diguessim neurastènic.
- FRANCISCO. La seva neurastenia era molt diferent de la que molts se creuen.
- DON FLORENCI. Doncs, sí, senyor. Ahir vespre compareix al *coro*, ja el vareig veure amb una actitud diferent dels altres dies i vareig pensar, bah, que's distregui, fes-li provar la veu, aixís podrà cantar. Perquè és allò que diu el ditxo: *Quien...*
- FRANCISCO. No cal, no; ja'l sé,
- DON FLORENCI. Sab vostè quin xàfec d'insults va llençar damunt meu? I no solament a mi ja tots els que allà hi havien! De ximplés per avall tant com vulgui.
- FRANCISCO. No'n sabia res, ja veu.
- DON FLORENCI. Sí, tal com li dic. Figuri's la Junta l'acord que pendrà!
- FRANCISCO. Es a dir que ja n'era soci?
- DON FLORENCI. Estaba proposat per mi.

- FRANCISCO. Si que'l preocuparà això de la Junta
(*Amb sorna molt disimulada.*)
- DON FLORENCI. Sòrt tindrà que jo li arreglaré. Que no ho sab que jo soc el president? I ara és un dir-ho a vostè: allà no's fa res que no passi per mi.
- FRANCISCO. Aixís ja ho té bé.
- DON FLORENCI. Ja veurà. (*Confidencial.*) El que jo vui és que'm dongui una satisfacció perquè me la mereixo tant com amic com a parroquià. Ja ho sab vostè que en aquesta casa hi deixo algunes mils pessetes. (*Canviant de tó.*) Però com diantre no surt aquest home. Vol dir que no dina?
- FRANCISCO. Aixís que vostè acabava d'entrar ell se'n ha anat a esmorsar.
- DON FLORENCI. Però sabent que soc jo que l'espera...
Torni, faci el favor!
- FRANCISCO. Serà inútil. Quan està a la taula no pot sofrir que l'amoinin per res. De totes maneres li tornaré a dir.
(*Calmosament se'n va.*)
- DON FLORENCI. No sé, hi noto una cosa estranya en aquesta casa... (*Passeja.*)

ESCENA IV

DITS I EL SENYOR PAU

(*Se sent l'enraonament del Senyor Pau i Francisco que s'apopen.*)

- SENYOR PAU. Ja li he dit una i mil vegades que no'm cridi per ningú i vostè dali qua dali amoinant-me. Estava llegint el diari i té; deixe'l.
- FRANCISCO. (*Confós excusant-se.*) És que Don Floren-
ci m'ha indicat que...

- SENYOR PAU. Aquí no hi ha més Don Florenci que jo!
- DON FLORENCI. He sigut jo perquè feia molta estona m'esperava.
- SENYOR PAU. Bé, i que si li ofereix?
- DON FLORENCI. (*Reprén el seu caràcter altiu.*) Senyor Pau, després de lo ocurregut ahir vespre, crec que és precis una satisfacció, no solament per mi, per els socis.
- SENYOR PAU. Una satisfacció?
- DON FLORENCI. I està clar, home. Jo vareig dir: demà aniré a casa seva iestic segur, seguríssim, de que se'n darà pena.
- SENYOR PAU. Pena diu?
- DON FLORENCI. Sí.
- SENYOR PAU. La pena l'he tinguda jo de no haver-ho pogut fer molts anys més aviat.
- DON FLORENCI. Però què diu?
- SENYOR PAU. Que ni vostè ni ningú es capaç de fer-me fer el ximple.
- DON FLORENCI. (*No sab que li passa; vol interrompre.*) Però... deixi'm dir.
- SENYOR PAU. Ara sóc jo que parlo. Si m'han doblegat fins ara ha sigut per les necessitats de la vida, i encara no per mi; devía diners, perquè'ls devía sofría i aguantava les mil impertinències, l'un molestant-me per aquí, l'altre insultant-me i fins agre-dint-me... i vostè volent disposar de mi com si res.
- DON FLORENCI. Però, escolti.
- SENYOR PAU. Ja n'he escoltades prou de tonteries. No sé com no m'he tornat sòrt de sentir tan-tes bestieses. Volía que cantés... Jo can-tar?
- DON FLORENCI. Vostè ho agafa malament. Jo ho feia per al seu bé. No és veritat que li he dit, se-nyor Francisco?
- FRANCISCO. Que m'ho ha dit, sí.

- SENYOR PAU. Pel meu bé! (*Amb sorna*).
- DON FLORENCI. Li dic que sí.
- SENYOR PAU. El que volia era tenir un adulator més. Volia que fés atmòsfera. Que no ho veu que d'aquella gent els uns l'aguanten per necessitat i els altres per conveniencia. Si els hi fa fàstic. Vostè és massa president.
- DON FLORENCI. Això ja és massa.
- SENYOR PAU. Poc és per lo que vostè m'ha arribat a molestar i cregui'm que ja en tinc prou i deixi'm tranquil.
- DON FLORENCI. (*Indignadíssim*). No'n tingui cap dubte que'l deixaré tranquil i de feina meva ja haurà acabat per sempre.
- SENYOR PAU. Si ja ho esperava. Que no veu que jo'm trobo en aquesta actitud precisament perquè no vui treballar-hi mai més per vostè. Posi l'argolla an algun altre. Amb l'escusa de la feina estrangoli'l ben fort com an a mi.
- DON FLORENCI. Em retiro; vostè m'insulta.
- SENYOR PAU. Sí, farà bé; retiri's i que tingui el gust de no veure'l mai més.
- DON FLORENCI. No ho hauria dit mai! El farà expulsar de soci (*Mutis ràpid*).
- SENYOR PAU. Obri la porta que no s'entretingui. Veu? (*Al senyor Francisco*). Aixís els he de tractar. Cregui'm que respiro molt millor.

ESCENA V

DITS I EL SENYOR VICENS

- SENYOR VICENS. Bon dia. Què diantre té don Florenci? L'he trobat que semblava que no esti-gués bé del cap.

- SENYOR PAU. Li hem fet una mica d'atmòsfera. Segui home, segui.
- SENYOR VICENS. No'm puc entretenir gaire, sinó que avui m'ha vingut bé de tornar-li allò, sab?
- SENYOR PAU. Què?
- SENYOR VICENS. Tingui, el que'm va deixar.
- SENYOR PAU. Fugi, no digui disbarats, no faci tonte-ries, no ho vui de cap manera.
- SENYOR VICENS. Això sí que no! després del favor! Cre-gui'm que va ésser gros. Aquell dia pot- ser no hauríem dinat.
- SENYOR PAU. No s'esforci en donar-m'ho perque no ho vui.
- SENYOR VICENS. (*Impressionat*). Prengui-ho, faci'm el fa- vor; aixís un altre dia hi podré tornar.
- SENYOR PAU. Ho accepto perque no tingui recança de tornar me'n a demanar quan li convin- gui.
- SENYOR VICENS. Veu, aixís quedo més tranquil.
- SENYOR PAU. Ah, escolti, senyor Francisco; no's re- corda com varem quedar?
- FRANCISCO. Ah, sí, ja sé; hem de triar algunes pe- dres.
- SENYOR PAU. Apa, vostès mateixos. Entre tant me'n vaig a acabar de llegir (*Mutis a l'inte- rior*).
- SENYOR VICENS. (*Desfent el mocador tremolós d'alegría*). Què necessita?
- FRANCISCO. Veiam que té.
- SENYOR VICENS. (*Tot regirant els papers*). Ja ho veu el se nyor Pau, quina sòrt! Però se la me- reixí!
- FRANCISCO. De com ha sigut ningú en sab res. Com se refà! Ara mateix ha mogut un escàn- dol a don Florenci que l'ha deixat sense saber que dir.
- SENYOR VICENS. Quan me n'alegro. Ja he conegut que

havia passat alguna cosa... I ha anat fort de debò?

FRANCISCO.

Ja ho crec.

SENYOR VICENS.

Li està bé an aquell estira-cordetes. Però escolti: que ha estat una herencia o què ha sigut això?

FRANCISCO,

Ni propiament els hi devien ni tampoc ha sigut una herencia. Una d'aquelles coses tant inesperades de la vida. El pare del senyor Pau era íntim amic de un tal Guillamet. Era tanta l'amistat que tenien que don Josep sempre li deixava diners sense el més mínim document. Diuen que aquest fulano era un d'aquests caràcters aventurers; es ficava en negocis que no entenía, els uns els encertava, altres els perdía, quan un dia va haver de menester una quantitat molt crescuda. Està clar, el pare del senyor Pau li va deixar. L'altre, un cop va tenir els diners, va fugir sense que mai més se n'hagués sabut res.

SENYOR VICENS.

Ja veu quina gent corre pel món.

FRANCISCO.

Vostè ja devia saber la situació de la casa: l'amo el volía treure, venía la gent a cobrar com si al món s'hagués acabat la última peseeta. Allò no era viure.

SENYOR VICENS.

Vegi, no m'havia ficsat que estés tant malament. I encara jo li vaig enmatllevar el que avui li he tornat.

FRANCISCO.

Cregui que no tenia res. Fins hi havia dia que per poder menjar jo havia de anar a l'empenyo. Cregui'm que ell haurà sofert, però jo també he patit de debò.

SENYOR VICENS.

Ja li recompensarà, ja que és molt bò.

FRANCISCO.

La millor recompensa ja la tinc de veure la casa com està. Doncs quan ja no

podia més, que fins els acreedors es ballaven entre ells per a cobrar. va venir un notari. Al moment el senyor Pau va creure que venien a fer-n'hi una, però quan ell va sentir que aquell Guillem va fer-se riquíssim, mil·lionari diuen, li volia retornar la quantitat que havia prè del seu pare, no s'ho volia creure de cap manera.

SENYOR VICENS.

Ja n'hi havia per a dubtar.

FRANCISCO.

La quantitat, més els interessos que amb tants anys crec que sumen alguns milers de duros.

SENYOR VICENS.

Quina sorpresa!

FRANCISCO.

De moment, quan el senyor Pau m'ho va dir, em vaig pensar que ell o jo ens havíem trastocat; la senyora Sibina es va posar a plorar i jo crec que de tant en tant encara plora d'alegría.

SENYOR VICENS.

Tant bona dòna no se'n trobaria una altra de millor.

FRANCISCO.

Com una mare, com una esposa, amb el més gran respecte de la seva honradesa.

ESCENA VI

DITS I LA NOIA

NOIA.

(*Entra tota moixa*). Déu lo guard, dispensi; que no hi fóra el senyor Pau?

FRANCISCO.

Entri, entri, bona minyona.

NOIA.

Venia a veure al senyor Pau perquè la mestressa m'ha despatxat i com que temps endarrera em va dir que si jo em plantava em daría feina... però com va passar allò?

FRANCISCO.

Què?

NOIA.

Aquelles raons.

- FRANCISCO. Esperis una mica, segui; ja estaré per vostè desseguida. (*Al senyor Vicens*). Aquesta a quin preu és?
- SENYOR VICENS. Al que vostè vulgui.
- FRANCISCO, Quants quilats n'hi ha?
- SENYOR VICENS. S'ha de repesar, però el paper diu cinc quilats, un vuit i un trenta dos.
- FRANCISCO. Bé, ja'l pesaré després. Tingui, vegi si li està bé això. (*Li dona alguns bitllets que ha tret d'una caixeta del calaix del taulell*).
- SENYOR VICENS. Ja ho crec; si encara li haig de donar gracies. (*Tremolós de satisfacció no sab que fer per endreçar-se'ls*).
- FRANCISCO. No ho perdi.
- SENYOR VICENS. Si en feia de temps que no havia fet cap negoci com aquest. Vaig a dir-ho a la Laura. Me'n torno a casa. Quina alegria tindrà! Dongui una abraçada al senyor Pau i li diu de part meva que no n'ha tinguda gens de sort, que ell s'ho mereixia tot i vostè també. Ai, la Laura, pobreta que estarà contenta! (*Mutis, afectat, petita pausa*).
- NOIA. Cregui que'm fa pena el senyor Vicens.
- FRANCISCO. També el coneix?
- NOIA. Ja ho crec; tothom. Escolti: què li sembla, que'm darà feina?
- FRANCISCO. Esperis un moment; ara sortirà el senyor Pau (*A dintre des del llindar*). Ja és fòra el senyor Vicens. El demanen.

ESCENA VII

DITS I EL SENYOR PAU

- SENYOR PAU. Ja se n'ha anat el senyor Vicens? (*A la noia*). Ola, vostè per aquí?

- NOIA. Ja veurà, com que una servidora ha quedat sense feina.
- SENYOR PAU. Em creia que venia per aquella dòna.
- NOIA. Calli, home, calli, que s'ha tornat d'una manera que no hi ha ningú que l'aguant. Ara ha agafat la mania que és maca. Ja veu quina desgracia.
- SENYOR PAU. Això rai, dòna. Es dir que vol treballar pel seu compte?
- NOIA. Ja veurà; he pensat establir-me i si vostè em dona feina... Perquè amb aquelles raons jo no hi vaig tenir la culpa.
- SENYOR PAU. No m'ho faci recordar ¡Quin fàstic! Encara en vaig tenir sort de vostè. Barallant-se entre ells em varen deixar tranquil an a mi.
- NOIA. Oh, i el moço de l'estutxista no hi havia ningú que l'aguantés aquí fora. Es varen esbatuscar de mala manera.
- SENYOR PAU. Deixem estar el passat. Miri, Francisco, dongui la feina que pugui an aquesta noia.
- FRANCISCO. Si es refia d'aquí solament...
- NOIA. A casa el senyor Pomar també me'n daran. Com que'm coneixen de petita. I miri si tinc sort: pot-ser farem un pensament que fa temps portem de cap.

ESCENA VIII

DITS, LA MESTRESSA BRUNYIDORA I UNA DÒNA

- MESTRESSA. *(Junt amb la dòna que l'acompanya entra d'una manera descomposta. A la dòna).* Veus com t'ho he dit que hi era? Què li sembla si està bé això *(Al senyor Pau)*. Ja ho veu, vagi's fiant dels treballadors ja ho veu.

- NOIA. Bé que no sóc fòra de casa seva? No m'haig de morir de gana.
- MESTRESSA. Però no tens dret de fer mal a la casa que has treballat, a la teva mestressa.
- SENYOR PAU. Faci el favor de no cridar tant: aquí no li ha fet ni li farà cap mal, perquè després de la conducta insolenta que va tenir, de feina d'aquesta casa tampoc n'hi ha de tenir mai més vostè.
- NOIA. Li ha estat bé aquest miquel.
- MESTRESSA. Fastigosa.
- NOIA. Com que era ella la que'm feia venir i em deia: si hi ha gent, crida; comprome'te'l i així pagarà.
- MESTRESSA. (*A la acompanyanta*). Però que no ho sents? La embustera. Mireu que n'hi ha per fer fugir de fogó a qualsevolga persona. Aquesta mala sort!
- NOIA. Com que és veritat. I tant que enraona, encara'm deu quatre setmanes.
- MESTRESSA. Ja les pots anar a cobrar on te varen ensenyar de modos, desvergonyida.
- SENYOR PAU. Callin, facin el favor, no cridin.
- NOIA. No, si ja se'n cuidarà el meu promès. Ja's veurà amb el taül del séu home.
- FRANCISCO. Encara no n'hi ha prou?
- MESTRESSA. Quina poca vergonya, dir gandul al meu Perico. (*A la acompanyanta*). Que no ho sents? Que és gandul, pobret!
- SIBINA. Però perquè moveu aquest esvalot?
- NOIA. Com que si que ho és un gandul.
- SENYOR PAU. Els hi dic que prou o sinó les faig treure per força.
- NOIA. Perquè m'insulta. Jo he vingut amb tota la bondat.
- MESTRESSA. Anem, cuita, que'm vol venir l'histèric.
- SENYOR PAU. Vagi, vagi.

- MESTRESSA. Me'n vaig, perquè sóc massa prudenta.
Ja tornaré amb el meu Perico.
- SENYOR PAU. No!
- FRANCISCO. No, per l'amor de Déu!
- SIBINA. Encara no'n té prou?
- MESTRESSA. (*Plorant grotescament*). Sí que tornaré.
Pobre Perico! Li han dit gandul. (*Mutis
les dugues*).
- SENYOR PAU. Ho veu quines raons ha portat?
- NOIA. Dispensi'm, senyor Pau.
- SENYOR PAU. Li dispensaré amb la condició de que
no's baralli mai més.

ESCENA IX

DITS I DON RAMÓN

- DON RAMÓN. (*Entra en actitud arrogant. A don Pau.*)
M'alegro de veure'l.
- SENYOR PAU. (*Amb intenció de molestar-lo.*) Dispensi un
moment, no estic per vostè, ara. (*A la
noia.*) Vàgi-se'n a casa i no's baralli més.
- SIBINA. I tal, dòna.
- NOIA. Jo rai. Passin-ho, bé. Dispensi'm, per-
doni. (*Mutis.*)
- DON RAMÓN. Doncs el volia veure per a fer-li...
- SENYOR PAU. (*Interrompent.*) Esperis, faci l'obsequi.
Segui; desseguida estaré per vostè. (*Ra-
món descriu la seva contrarietat.*) (*A Fran-
cisco.*) Que s'han entès amb el senyor
Vicens?
- FRANCISCO. Ja ho crec: les mans li tremolaven de
satisfacció. Li he dat el que vostè va
dir-me.
- SENYOR PAU. No li ha dat res. Li ha pagat aquella
comissió que ell no va volguer per un
excés de delicadesa. Veu, una altra víc-
tima. Quan comprava tots li obríen les

portes i amb hipocresía l'afalagaven; ara que el pobre necessita vendre, tots es riuen d'ell i l'argenter més ric que pugui haver-hi no podrà mai tenir la riquesa d'aquest bon home, víctima de la ambició d'això que'n diuen gent formal.

DON RAMÓN. *(No poguent se contenir.)* Però si és mig tocat.

SENYOR PAU. Vostè també hauria d'ésser un dels que'l tenen per boig, perquè un home que's deixi pendre mansament lo séu no pot ésser altra cosa, per vostès, que un boig.

DON RAMÓN. Es inútil que discutim; vostè i jo no'ns avindríem.

SENYOR PAU. Té raó. Pobre de mi si jo'm tenia d'avenir amb vostè. *(Surt Sibina i després de la tos parla amb Francisco. Aquest fa mutis i després ella.)*

DON RAMÓN. Ara ja deti estar per mi.

SENYOR PAU. Vostè dirà.

DON RAMÓN. Es precis que parlem clar respecte a la feina.

SENYOR PAU. Tan clar com vulgui.

FRANCISCO. *(Té tos insinuada.)*

SIBINA. *(Descriu el pressentiment de noves raons. Un i altre fan escenes mudes entrant i sortint.)*

DON RAMÓN. Tinc algun ressentiment particular, però en fi, deixarem aquesta qüestió...

SENYOR PAU. Escolti: que em vol fer un sermó?

DON RAMÓN. Home, la seva actitud...

SENYOR PAU. La meua actitud és que fa algun temps he perdut la paciència; segons què no ho puc sentir. Quan sento una tontería, després em queda com un xiulet a l'orella que va repetint-me lo mateix.

DON RAMÓN. Què està dient?

SENYOR PAU. Que no vui treballar-hi més per vostè.

- Ja no'm posarà més obstacles a l'hora de pagar. Vagi a explotar a qui vulgui deixar-se explotar. A mi, prou.
- DON RAMÓN. Això és un desaire que ja me'l podí haver esperat després de lo que hem va fer amb les eleccions. Perque he sapigut que ni tan sols em va anar a votar.
- SENYOR PAU. Creu vostè que jo m'havía de prestar a la complicitat de fer-lo concejal? No, home, no; ja li vareig dir que no haví nascut per aquestes coses. Vostè volía anar a fer neteja. (*Amb sorna.*) Cregui'm cuidi's de casa seva que li valdrà més.
- DON RAMÓN. No necessito els seus consells.
- SENYOR PAU. Precisament jo'ls hi dono perquè a mi no'm serveixen de res. No hi ha res més barato que un consell i el que'l dóna sembla que el vengui a pes d'or.
- FRANCISCO. (*Per distreure al senyor Pau.*) Que no vol mirar això.
- SENYOR PAU. Sí, ja vinc.
- DON RAMÓN. No'm creia que el despit de vostè arribés a tant. Si no li sortía a compte la feina, perquè no m'ho deia?
- SENYOR PAU. ¡Que no li deia! Ara sí que és quan m'enfadaría.
- DON RAMÓN. No n'hi ha per enfadar-se. La gent enraonant s'entenen!
- SENYOR PAU. Lo que fa la gent enraonant, és embolicar-se. (*Entra gent i compra.*)
- DON RAMÓN. (*Molt xamós.*) No pas quan se va de bona fè. I cregui, senyor Pau, a mi no m'agrada renyir amb ningú. Vostè ara està amoinat per altres coses, jo me'n faig càrrec, posi's a la raó. Si la feina no li surt a compteestic disposat a augmentar-li. Jo ja no sé que dir-li més.
- SENYOR PAU. Es a dir que està disposat a pagar-la més?

- DON RAMÓN. Si no hi ha altre remei, no vui que ningú es perjudiqui.
- SENYOR PAU. I lo que m'ha robat fins ara?
- DON RAMÓN. (*Altra volta contrariat.*) Què li he robat, jo?
- SENYOR PAU. Tota la diferencia que ara m'ofereix de tot quan li he fet.
- DON RAMÓN. Vostè'm confón.
- SENYOR PAU. La veritat el confón a vostè. Vàgi-se'n, cregui'm, i de lo que'm deu si no'n vol comprar veneno per a matar-se, al menys facin caritat als pobres.
- DON RAMÓN. Vostè'm treu de casa seva amb una forma molt grossera.
- SENYOR PAU. No'l trec, però em farà favor si se'n va.
- DON RAMÓN. No'l molestaré mai més. (*Mutis.*)
- SENYOR PAU. Déu ho vulga.
- FRANCISCO. (*Als compradors que fan mutis plens de paquets d'objectes que han comprat.*) Estiguin bonets. (*Al senyor Pau.*) No s'ho prengui aixís. Vostè s'hi disgusta volent-los-hi tirar en cara tot quan li han fet, i s'hi perd. Pensi tot lò que pensa, però no ho digui que mai se sab quan és l'hora oportuna.
- SENYOR PAU. Què diu?
- FRANCISCO. Lo que sent. I faltaria a la bona amistat si li ocultava lo més mínim.
- SENYOR PAU. L'hora oportuna? (*Impressonat.*) Es a dir que l'home no'a pot considerar mai que ha vençut... Vol dir qué podria haver de tornar a menester aquesta gent? No puc ni pensar-ho. Les paraules de vostè tenen un pressentiment de realitat.
- FRANCISCO. Jo crec que aixís com no podem assegurar fins on devallarà la situació d'un home, tampoc podem assegurar fins on s'enlairarà. No ho creu aixís mateix?

SENYOR PAU. No, de cap manera. Tinc fè en mi i sé que puc moure'm a la meva voluntat. Quan era avall em doblegava, ara em redreço.

FRANCISCO. I jo que ho veig amb tant goig... Miri: avui sol hem fet més que abans amb una setmana. Abans que ho necessitavem tant, quants i quants dies passavem sense fer res.

SENYOR PAU. La miseria esquivava la gent.

ESCENA X

DITS I EL PROCURADOR

PROCURADOR. Déu lo guard, don Pau. Com està? Que diu de bò?

SENYOR PAU. Ola. (*A Francisco.*) Vegi que vol.

PROCURADOR. Portava tots els rebuts. Com que's varen empenyar en deixar els diners. Referent a les obres m'ha dit el propietari que's farà tot quan indiqui. Li enviarà el mestre d'obres per que's posin d'acord. Ja farà l'obsequi de dir-me quan podrà venir.

FRANCISCO. Quan vostè vulgui.

PROCURADOR. No; de cap manera. Vostès són els que ho han d'indicar; no fós cas que vingúes en hora inoportuna.

SENYOR PAU. Prou, no parlin més; m'amoinen.

FRANCISCO. Vagi, vagi.

PROCURADOR. Sí, desseguida. Dispensin, ja tornaré. (*Al senyor Pau fent-li una reverència.*) Estigui bò. Servidor de vostè.

SENYOR PAU. (*Gira la cara fins que és fora.*) No puc aguantar-ho i no podré resistir-ho; fins em trobo malament. Tinc com un soroll

al cap que'm molesta. Jo crec que és el
ressó de tanta bestiesa.

FRANCISCO. Senyor Pau, no's posi aixís. Veiam si
ara que podria estar tan bé és quan es-
tarà pitjor.

SENYOR PAU. (*Cavilós.*) No sé, no sé...

SIBINA. (*Sortint de l'interior.*) Què té?

FRANCISCO. Està nirviós. (*Entra gent a comprar.*)

SENYOR PAU. Fastiguejat!

SIBINA. Distregui's, surti; és a dir jo ho dic. Ja
sab que la seva presencia no'm molesta.

SENYOR PAU. Ja ho sé, ja, senyora Sibina. Vostè ha
fet tant per mi que si no ho regonegués
fóra un malvat. Quan em considerava
un perdut i un desgraciat, al pensar que
tenia a vostè i al senyor Francisco em
creia l'home més sortós del món.

(*Entra gent a comprar i el senyor
Francisco va d'aquí i d'allà per
atendre als compradors.*)

SENYOR PAU. Ara que sóc fins violent, ara tothom vé.
(*Interrupcions del senyor Francisco amb
els compradors.*)

FRANCISCO. Sí, senyora: or de llei... Perdi cuidado.

COMPRADOR 1.er Si no és aquí, no sabem anar enlloc més.

COMPRADOR 2.^{ón} Es una casa de tanta confiança.

COMPRADOR 3.er Que no'm despatxen?

SIBINA. (*Al senyor Pau.*) Que no vol pendre al-
guna cosa?

SENYOR PAU. Com vulgui. (*Fan mutis pausadament.
Entren més compradors. Diàleg entre ells.*)

COMPRADOR 1.er Dispensi, senyora, jo he entrat primer.

COMPRADOR 2.^{ón} No sé que dir-li.

COMPRADOR 1.er Tingui una mica més de cordura.

COMPRADOR 2.^{ón} I vostè d'educació.

FRANCISCO. No's violentin.

COMPRADORA 2.ª Es la senyora.

FRANCISCO. Tant té la una com l'altra; el que hagi

entrat primer. Això no és manera de
aconduir-se.

COMPRADORA 1.ª (*A la Compradora 2.ª.)* Veu per vostè
m'haig de sentir aquest sofoco. Total
per dos pams de cadeneta de bergans!

COMPRADORA 2.ª Cada qual compra lo que li convé i a
vostè no li importa res.

COMPRADORA 1.ª No m'importaria si no em molestés.

FRANCISCO. Senyor Pau! Senyor Paul! Faci'm sortir
algú del taller.

COMPRADORA 2.ª Tafanera.

COMPRADORA 3.ª Enllesteixi'm. Vaia una manera de com-
prar; sembla la peixeteria.

SENYOR PAU. Què li passa, senyor Francisco?

FRANCISCO. Jo sol no puc atendre; tots volen ésser
despatxats a l'hora.

COMPRADORA 1.ª És que la senyora s'ha posat on no la
demanaven.

COMPRADORA 2.ª Vostè ha sigut la impertinenta.

COMPRADORA 3.ª Quina gent més ordinaria.

SENYOR PAU. Endressi el gènere.

SIBINA. Però que passa?

FRANCISCO. No ho havia vist mai. (*Els compradors
disputen entre ells.*)

SENYOR PAU. Facin el favor de sortir.

COMPRADORA 3.ª Dispensi. (*Tots van sortint.*)

SENYOR PAU. Barallint-se al carrer.

SIBINA. De què ha vingut?

FRANCISCO. Que l'un volia ésser primer que l'altre i
i jo tenia por que amb aquestes raons
no'm birlessin alguna cosa.

ESCENA ULTIMA

SENYOR PAU, FRANCISCO I SIBINA.

SENYOR PAU. Ara que hem quedat sols els hi haig de dir la meva resolució i vostès diràn si l'accepten o no.

SIBINA. (*Confosa.*) Tot el que sigui de la seva voluntat per a mi serà com un manament.

FRANCISCO. Jo també, no cal que ho digui.

SENYOR PAU. Com que he sofert tant no tenint res, ara veig que hauria de sofrir tenint alguna cosa. Amb això el meu determini és que vostès quedin amos de la botiga. Què hi diuen?

FRANCISCO. (*Profondament impressionat.*) Que no sé que dir de tanta alegria.

SIBINA. Si jo no sabré que fer de tants diners. (*Plora d'alegria.*) ¡No vui res!

FRANCISCO. I vostè?

SENYOR PAU. Jo me'n aniré, on no vegi a ningú. Sols els imposito la condició que no vui que se'n digui diadema lo que per a mi ha sigut una corona d'espines.

TELÓ

OBRES DE L'AUTOR

	<u>Ptes.</u>
Coses vistes i coses imaginades (agotada)	
Fent memòria (agotada).	
Els oposats (agotada).	
De la ciutat vella	3
Com comencem a patir (agotada)	
Sota Montjuïc (segona edició).	2
La Xava (agotada).	
Criminalitat típica local.	1
Els Jambus (segona edició).	1
Els Zin-calós, <i>Els gitanos</i> (segona edició).	1
La Tasca	1
Entre gitanos	0'50
Aires de mar	0'50
L'abella perduda	1
El Corb	1
L'Espanta.	1
Montanyes blanques.	2
En Terregada	1
La gitana verge	1
El casament d'en Terregada	1
Prop de l'ombra	1
La Gran Diadema	2